

Hodnocení přístupů a návrh projektu k řešení sociálního vyloučení ve městě Uherský Brod

Bc. Lenka Bršlicová

Diplomová práce
2019

 Univerzita Tomáše Bati ve Zlíně
Fakulta managementu a ekonomiky

Univerzita Tomáše Bati ve Zlíně
Fakulta managementu a ekonomiky
Ústav regionálního rozvoje, veřejné správy a práva
akademický rok: 2018/2019

ZADÁNÍ DIPLOMOVÉ PRÁCE

(PROJEKTU, UMĚLECKÉHO DÍLA, UMĚLECKÉHO VÝKONU)

Jméno a příjmení: **Bc. Lenka Bršlicová**
Osobní číslo: **M17597**
Studijní program: **N6202 Hospodářská politika a správa**
Studijní obor: **Veřejná správa a regionální rozvoj**
Forma studia: **kombinovaná**

Téma práce: **Hodnocení přístupů a návrh projektu k řešení sociálního vyloučení ve městě Uherský Brod**

Zásady pro vypracování:

Úvod

Definujte cíle práce a použité metody zpracování práce.

I. Teoretická část

- Zpracujte teoretické poznatky, příčiny vzniku a možnosti řešení sociálního vyloučení.
- Vymezte současný stav politiky a nástrojů zabývajících se sociálním vyloučením v České republice.

II. Praktická část

- Popište příčiny, vývoj a důsledky sociálního vyloučení ve městě Uherský Brod.
- Zhodnoťte jednotlivé přístupy k řešení sociálního vyloučení ve městě Uherský Brod.
- Navrhněte projekt vedoucí k omezení sociálního vyloučení ve městě Uherský Brod.

Závěr

Rozsah diplomové práce: cca 70
Rozsah příloh:
Forma zpracování diplomové práce: tištěná/elektronická

Seznam odborné literatury:

- BALVÍN, Jaroslav, Łukasz KWADRANS a Małgorzata KOWALCZYK, ed. Situation of the Roma minority in the Czech Republic, Hungary, Poland and Slovakia. vol. 2. Wrocław: Prom, 2011, 419 s. ISBN 978-83-62969-01-2.
- BARGEL, Miroslav a Pavel MŮHLPACHR. Inkluze versus exkluze – dilema sociální patologie. Brno: Institut mezioborových studií Brno, 2010, 184 s. ISBN 978-80-87182-12-3.
- DOEL, Mark. Social work: the basics. London: Routledge, Taylor & Francis Group, 2012, 206 s. ISBN 978-0-415-60398-0.
- KLIMENT, Pavel a Vít DOČEKAL. Pohled na bezdomovství v České republice. Olomouc: Univerzita Palackého v Olomouci, 2016, 122 s. ISBN 978-80-244-5007-0.
- KREBS, Vojtěch a Jaroslava DURDISOVÁ. Sociální politika. 5. přeprac. a aktualiz. vyd. Praha: Wolters Kluwer Česká republika, 2010, 542 s. ISBN 978-80-7357-585-4.

Vedoucí diplomové práce: JUDr. Libor Šnědar, Ph.D.
Ústav regionálního rozvoje, veřejné správy a práva
Datum zadání diplomové práce: 14. prosince 2018
Termín odevzdání diplomové práce: 16. dubna 2019

Ve Zlíně dne 14. prosince 2018

L.S.

doc. Ing. David Tuček, Ph.D.
děkan

RNDr. Pavel Bednář, Ph.D.
ředitel ústavu

PROHLÁŠENÍ AUTORA DIPLOMOVÉ PRÁCE

Prohlašuji, že

- beru na vědomí, že odevzdáním diplomové práce souhlasím se zveřejněním své práce podle zákona č. 111/1998 Sb. o vysokých školách a o změně a doplnění dalších zákonů (zákon o vysokých školách), ve znění pozdějších právních předpisů, bez ohledu na výsledek obhajoby;
- beru na vědomí, že diplomová práce bude uložena v elektronické podobě v univerzitním informačním systému dostupná k prezenčnímu nahlédnutí, že jeden výtisk diplomové práce bude uložen na elektronickém nosiči v příruční knihovně Fakulty managementu a ekonomiky Univerzity Tomáše Bati ve Zlíně;
- byla jsem seznámena s tím, že na moji diplomovou práci se plně vztahuje zákon č. 121/2000 Sb. o právu autorském, o právech souvisejících s právem autorským a o změně některých zákonů (autorský zákon) ve znění pozdějších právních předpisů, zejm. § 35 odst. 3;
- beru na vědomí, že podle § 60 odst. 1 autorského zákona má UTB ve Zlíně právo na uzavření licenční smlouvy o užití školního díla v rozsahu § 12 odst. 4 autorského zákona;
- beru na vědomí, že podle § 60 odst. 2 a 3 autorského zákona mohu užít své dílo – diplomovou práci nebo poskytnout licenci k jejímu využití jen připouští-li tak licenční smlouva uzavřená mezi mnou a Univerzitou Tomáše Bati ve Zlíně s tím, že vyrovnání případného přiměřeného příspěvku na úhradu nákladů, které byly Univerzitou Tomáše Bati ve Zlíně na vytvoření díla vynaloženy (až do jejich skutečné výše) bude rovněž předmětem této licenční smlouvy;
- beru na vědomí, že pokud bylo k vypracování diplomové práce využito softwaru poskytnutého Univerzitou Tomáše Bati ve Zlíně nebo jinými subjekty pouze ke studijním a výzkumným účelům (tedy pouze k nekomerčnímu využití), nelze výsledky diplomové práce využít ke komerčním účelům;
- beru na vědomí, že pokud je výstupem diplomové práce jakýkoliv softwarový produkt, považují se za součást práce rovněž i zdrojové kódy, popř. soubory, ze kterých se projekt skládá. Neodevzdání této součásti může být důvodem k neobhájení práce.

Prohlašuji,

1. že jsem na diplomové práci pracoval samostatně a použitou literaturu jsem citoval. V případě publikace výsledků budu uveden jako spoluautor.
2. že odevzdaná verze diplomové práce a verze elektronická nahraná do IS/STAG jsou totožné.

Ve Zlíně 9.4.2019

Jméno a příjmení: Bc. Lenka Bršlicová

.....
podpis diplomanta

ABSTRAKT

Cílem diplomové práce je zhodnotit jednotlivé přístupy a navrhnout projekt k řešení sociálního vyloučení ve městě Uherský Brod. Podstatou bylo nejprve zanalyzovat aktuálně dostupné služby, které mají co do činění se sociální problematikou se zaměřením na skupiny obyvatel, které jsou nebo mohou být ohroženy sociálním vyloučením. Na základě těchto zjištění byla navržena možná řešení, která by zmírnila dopady sociálního vyloučení na jednotlivé skupiny obyvatel. V práci byl popsán projekt, který se zaměřuje na sociálně vyloučené obyvatele a formou intenzivních vzdělávacích kurzů přispívá k sociální inkluzi, k nalezení práce a motivaci do dalšího vzdělávání se. Přínosem této práce je možnost realizace projektu vzdělávacích kurzů a to nejen ve městě Uherský Brod, ale také v jiných městech v České republice.

Klíčová slova: Sociální vyloučení, sociální začleňování, chudoba, bezdomovství, senioři, Romové, sociální politika

ABSTRACT

The aim of the thesis is to evaluate individual approaches and to propose a project to solve social exclusion in the town of Uhersky Brod. The key of the thesis is an analysis of the current available services that are dealing with social issues and focusing on the groups of people who are or may be put at risk of social exclusion. On the basis of these findings a possible solution has been proposed to reduce impact of social exclusion on individual groups of people. In the thesis I have described a project on socially excluded people and which helps by intensive educational courses with social inclusion, to find a job and to motivate the people for further education. The major outcome of this thesis is the opportunity to realize the project of educational courses not only in the town of Uhersky Brod, but also in other towns in the Czech republic.

Keywords: Social exclusion, social inclusion, poverty, homelessness, seniors, Romani people, social policy

Ráda bych poděkovala vedoucímu mé diplomové práce panu JUDr. Liborovi Šnědarovi, Ph.D. za cenné rady, připomínky a čas, který mi věnoval při zpracování této práce. Dále děkuji všem aktérům rozhovorů, kteří mi pomohli při zpracování práce. Děkuji také své rodině za podporu po celou dobu mého studia.

Prohlašuji, že odevzdaná verze diplomové práce a verze elektronická nahraná do IS/STAG jsou totožné.

OBSAH

ÚVOD	9
CÍLE A METODY ZPRACOVÁNÍ PRÁCE	10
I TEORETICKÁ ČÁST	11
1 CHUDOBA A SOCIÁLNÍ VYLOUČENÍ	12
1.1 PŘÍČINY VEDOUcí K SOCIÁLNíMU VYLOUČENí	13
1.2 ROVINY SOCIÁLNíHO VYLOUČENí.....	14
1.3 SKUPINY LIDí OHROŽENýCH SOCIÁLNíM VYLOUČENíM.....	15
1.4 ROMSKÁ NÁRODNOSTNí MENŠINA - ROMOVÉ	20
1.4.1 Z historie Romů na území České republiky.....	20
1.4.2 Problémy Romů vedoucí k sociálnímu vyloučení.....	21
1.5 DŮSLEDKY SOCIÁLNíHO VYLOUČENí.....	23
1.5.1 Bydlení a sociálně vyloučené lokality	23
1.5.2 Přístup na trh práce – nezaměstnanost.....	25
1.5.3 Vzdělanost.....	26
1.5.4 Kriminalita a bezpečnost.....	26
1.5.5 Stárnutí populace	27
1.6 ŘEŠENí SOCIÁLNíHO VYLOUČENí.....	27
1.6.1 Bydlení.....	27
1.6.2 Nezaměstnanost.....	29
1.6.3 Vzdělání	30
1.6.4 Bezpečnost	31
2 SOCIÁLNí VYLOUČENí A ČESKÁ REPUBLIKA	32
2.1 DOKUMENTY.....	33
2.2 SOCIÁLNí POLITIKA ČR	34
2.2.1 Orgány a organizace působící v oblasti sociální politiky ČR.....	34
II PRAKTICKÁ ČÁST	37
3 MĚSTO UHERSKý BROS	38
3.1 SOCIÁLNĚ-EKONOMICKý CHARAKTER MĚSTA UHERSKý BROS	39
3.1.1 Stárnutí obyvatel.....	41
3.1.2 Nezaměstnanost.....	41
3.1.3 Romové.....	42
3.2 SOCIÁLNĚ VYLOUČENÉ LOKALITY VE MĚSTĚ UHERSKý BROS.....	43
4 PŘÍSTUPY K ŘEŠENí SOCIÁLNíHO VYLOUČENí VE MĚSTĚ UHERSKý BROS	47
4.1 MĚSTO UHERSKý BROS	47
4.2 CHARITA UHERSKý BROS	51
4.3 SOCIÁLNí REHABILITACE	55
4.4 OBČANSKÁ SDRUŽENí V UHERSKÉM BROSĚ.....	55
4.5 SHRNUtí DOSTUPNýCH SOCIÁLNíCH SLUŽEB	56
5 NÁVRHY MOŽNýCH ŘEŠENí K OMEZENí SOCIÁLNíHO VYLOUČENí VE MĚSTĚ UHERSKý BROS	61

6	PROJEKT VEDOUcí K OMEZENí SOCIáLNíHO VYLOUČENí VE MĚSTĚ UHERSKÝ BROS	64
6.1	POPIS PROJEKTU	64
6.1.1	Cíl projektu.....	65
6.1.2	Cílová skupina	65
6.1.3	Představení jednotlivých kurzů	65
6.1.4	Časový harmonogram.....	67
6.1.5	Publicita	69
6.2	REALIZACE A FINANCOVÁNí PROJEKTU	69
6.2.1	Způsob realizace projektu a popis realizačního týmu	69
6.2.2	Financování projektu	69
6.2.3	Rozpočet projektu.....	70
6.3	RIZIKA A PŘíNOSY PROJEKTU	71
6.3.1	Rizika projektu	72
6.3.2	Přínosy projektu	73
6.4	ZHODNOCENí PROJEKTU	74
	ZÁVĚR	76
	SEZNAM POUŽITÉ LITERATURY	77
	SEZNAM POUŽITÝCH SYMBOLŮ A ZKRATEK	85
	SEZNAM OBRÁZKŮ	86
	SEZNAM TABULEK	87

ÚVOD

Již od nepaměti se společnost potýká s různými formami vyloučení. Ať už se jednalo o vrchnost a poddané, vyšší a nižší třídu nebo zkrátka jen bohaté a chudé. Každý z nás se někdy ocitl nebo může ocitnout v situaci, kdy se necítil v dané společnosti dobře. A stejně tak, jak se problematika vyloučení týkala pravěku, starověku, středověku či novověku, je i dnešní společnost vystavena tomuto jevu, který ji rozděluje, vede k diskriminaci a celkově zvyšuje nerovnost mezi lidmi. A právě díky stále častějšímu vnímání rozdělené společnosti, mne téma sociálního vyloučení zaujalo natolik, že jsem se rozhodla zpracovat toto téma ve své diplomové práci.

Diplomová práce se zabývá tématem sociálního vyloučení ve městě Uherský Brod, kdy prostřednictvím zhodnocení jednotlivých přístupů k sociálnímu vyloučení přibližuje současný stav této problematiky v konkrétním městě. Dané město jsem volila s ohledem na to, že v něm celý život žiji a zajímalo mne, do jaké míry je zde sociální problematika řešena.

V teoretické části je nejprve vymezena chudoba a sociální vyloučení. Jsou představeny skupiny lidí, které jsou ohroženy sociálním vyloučením včetně důsledku a následného řešení sociálního vyloučení. Dále je v teoretické části práce řešeno sociální vyloučení z pohledu České republiky včetně sociální politiky.

V úvodu praktické části je představeno město Uherský Brod včetně sociálně-ekonomického charakteru a přiblíženy jsou také sociálně vyloučené lokality. Součástí praktické části je dále analýza aktuálně dostupných sociálních služeb, které v otázce sociálního vyloučení působí nejen preventivně, ale také svou činností přispívají ke zmírnění dopadů na sociálně vyloučené skupiny obyvatel. Poslední dvě kapitoly praktické části se zaměřují nejprve na navržení možných řešení k omezení sociálního vyloučení a následnému praktickému zpracování jednoho z nich ve formě projektu vzdělávacích kurzů pro dospělé.

CÍLE A METODY ZPRACOVÁNÍ PRÁCE

Cíle práce

V rámci diplomové práce je stanoven jeden hlavní a dva vedlejší cíle. Hlavním cílem je navržení projektu k řešení sociálního vyloučení ve městě Uherský Brod. Projekt je součástí závěrečné kapitoly této práce. Mezi vedlejší cíle práce lze uvést tyto. Nejprve představit město Uherský Brod včetně jeho sociálně-ekonomického charakteru a následně zhodnotit současně dostupné sociální služby pro občany města Uherský Brod.

Metody práce

K dosažení stanovených cílů jsou nejprve představeny teoretické poznatky týkající se problematiky sociálního vyloučení. Teoretické aspekty jsou čerpány především z odborné literatury a odborných článků prostřednictvím literární rešerše. V souvislosti se sociálním vyloučením je přiblížen také legislativní rámec, především zákon 108/2006 Sb., o sociálních službách a další.

V praktické části je vymezen sociálně-ekonomický charakter obyvatel města Uherský Brod, jehož data jsou čerpána především z Českého statistického úřadu. Přístupy k řešení sociálního vyloučení jsou analyzovány prostřednictvím dat z výročních zpráv, interních dokumentů organizací a rovněž jsou zpracována data, která byla poskytnutá při osobních rozhovorech a konzultacích s jednotlivými pracovníky daných organizací. Na základě zpracované analýzy je navržen projekt vedoucí k omezení sociálního vyloučení. Součástí návrhu projektu k omezení sociálního vyloučení je popis projektu (cíl, cílová skupina, časový harmonogram a publicita), realizace a financování projektu včetně rozpočtu, rizika a přínosy projektu a jeho závěrečné zhodnocení.

I. TEORETICKÁ ČÁST

1 CHUDOBA A SOCIÁLNÍ VYLOUČENÍ

Jednotná definice sociálního vyloučení neexistuje. V literatuře lze nalézt několik označení, která více či méně vysvětlují pojem sociální vyloučení. Dle Krebse et al. (2010, s. 138) lze v podstatě říci, že se jedná o stav, kdy jedinec nebo skupina jedinců se zcela nepodílí na ekonomickém, politickém a sociálním životě celé společnosti.

Jako takový, se pojem sociální vyloučení ve společnosti objevuje zhruba od sedmdesátých let dvacátého století, a jak uvádí Bargel s Mühlpachrem (2010, s. 30), od těchto let nahrazuje v evropských zemích pojem chudoba. A co si představit pod pojmem chudoba? Mareš (1999, s. 39) spojuje chudobu s nerovností, v jejíž souvislosti dochází k nerovnému rozdělování bohatství společnosti a lidé se tak rozdělují do skupin na chudé a bohaté. S tím souhlasí také Krebs et al. (2010, s. 119 – 123), který označil chudobu, jako stav, jehož výsledkem je nerovné rozdělení bohatství společnosti a dochází tak k neuspokojení základních potřeb vlivem nedostatečných zdrojů (statků, příjmů). Chudobu rozlišuje dvojím způsobem a to na subjektivní a objektivní.

Subjektivní chudoba – závislá na okolnostech, jak daný jedinec vnímá a posuzuje chudobu. Vlivem životních hodnot a cílů se určitá skupina jedinců může cítit chudá, aniž by chudá byla a naopak, chudí lidé nemusí pociťovat chudobu vlivem tzv. dobrovolné skromnosti.

Objektivní chudoba – stanovení hranice chudoby určitou autoritou (stát, resp. vláda), která pomocí makroekonomických ukazatelů, v závislosti na příjmu obyvatelstva, odděluje chudé od nechudých. Objektivní chudoba se dále dělí na absolutní, jejíž hranice je dána přežitím v dané společnosti a je záležitostí, kterou lze vidět spíše v chudých rozvojových zemích (ve vyspělých zemích se víceméně nevyskytuje) a relativní, kterou ovlivňují celkové příjmy domácností, kdy jedinec je schopen zajistit základní podmínky pro přežití, ale ne v takové míře, která je ve společnosti obvyklá.

Mareš (1999, s. 58) dále uvažuje o tzv. skryté chudobě, která se dle něj vyskytuje hned z několika důvodů mezi, které lze uvést neznalost a neschopnost uplatnění vlastních práv, obavy z předsudků při přijetí sociální pomoci nebo nezájem a vědomé neuplatnění vlastních práv. Je tedy zřejmé, že chudoba a sociální vyloučení spolu úzce souvisí a jak uvádí Gabal (2015, s. 12), sociální vyloučení představuje extrémní formu chudoby. Neznamená to ovšem, že člověk chudý je vždy i sociálně vyloučený a naopak, sociálně vyloučený jedi-

nec nemusí být vždy chudý. Skupinám lidí ohrožených sociálním vyloučením je věnována samostatná kapitola níže.

1.1 Příčiny vedoucí k sociálnímu vyloučení

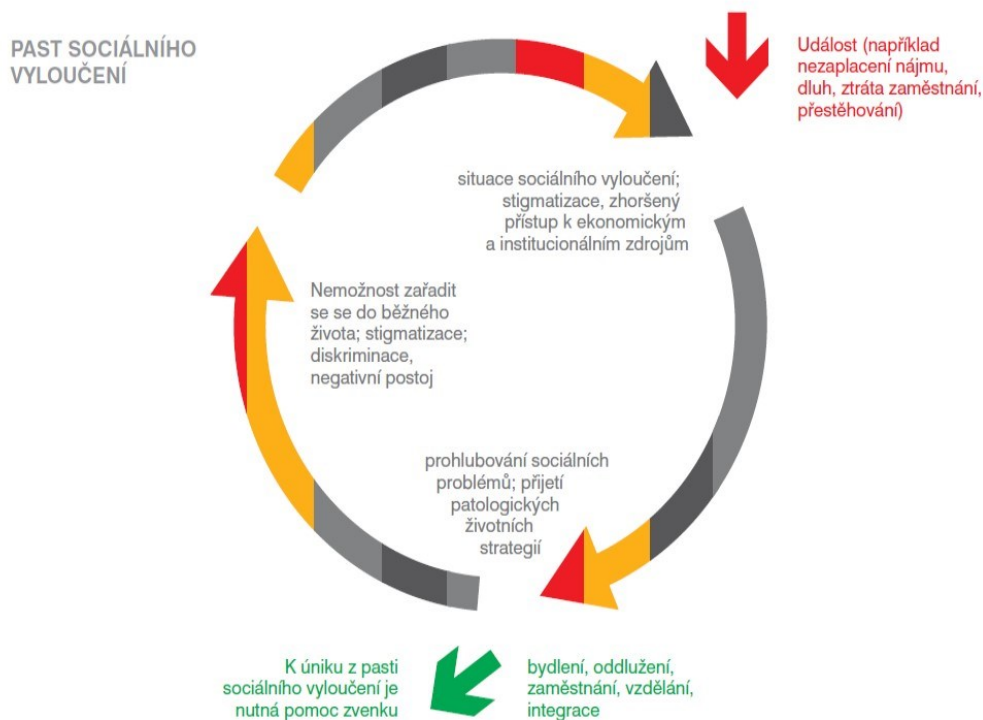
Jedním z faktorů vedoucí k sociálnímu vyloučení je nahromadění problémů, prostřednictvím kterých se jedinci dostávají do situací, které nejsou schopni řešit a následně ani rozlišit, který z problémů je důvodem a který následkem. Mezi nejčastější příčiny vedoucí k sociálnímu vyloučení jsou dle Švece (2010, s. 5) problémy s bydlením, dlouhodobá nezaměstnanost a s ní související závislost na sociálních dávkách, lhostejnost z dlouhodobého života v chudobě a z opakovaných nezdarů, špatný zdravotní stav vlivem nevyhovujících hygienických podmínek, dluhová past, nízké a špatné vzdělání, opakovaná trestná činnost atd.

Brož, Kintlová a Toušek (© 2007, s. 8 – 9) rozlišují příčiny sociálního vyloučení z pohledu vnějšího a vnitřního.

Vnější příčiny – jsou dány společenskými podmínkami, které sociálně vyloučení jedinci nejsou schopni ovlivnit svým jednáním (situace na trhu práce, sociální a bytová politika státu, rasová a národnostní diskriminace, sociální status)

Vnitřní příčiny – jsou dány konkrétním jednáním jedinců, kterých se sociální vyloučení týká. Vlastním jednáním si sociální vyloučení přímo způsobují či posilují jeho existenci (ztráta pracovních návyků, neschopnost hospodařit s penězi, nízká motivace a lhostejnost řešit své problémy)

Z výše uvedených příčin a vlivem jejich vzájemného působení se následně jedinci uzavírají v pasti sociálního vyloučení, ze kterého se bez cizí pomoci nedokáží dostat. To potvrzuje také následující ilustrace (Obr. 1.) past sociálního vyloučení.

Obr. 1. Past sociálního vyloučení

Zdroj: Švec – příručka pro sociální integraci, 2010, s. 6

Vlivem události, jako je např. ztráta zaměstnání, mají jedinci zhoršený přístup k ekonomickým a institucionálním zdrojům a prohlubují se jejich sociální problémy. Jedinci se přizpůsobují podmínkám, ve kterých žijí, ty jsou ale většinou v rozporu s hodnotami většinové společnosti. Z důvodů stigmatizace, diskriminace a negativního postoje těmito lidem znemožňují opětovné zařazení do většinové společnosti a jak již bylo uvedeno, povětšinou je nutná pomoc zvenku.

1.2 Roviny sociálního vyloučení

Není pochyb o tom, že jednotlivé roviny sociálního vyloučení spolu úzce souvisí, doplňují se a vzájemně se ovlivňují. Kliment a Dočekal (2016, s. 32 – 33) popisuje jednotlivé roviny sociálního vyloučení následovně.

Ekonomické vyloučení

Ekonomické vyloučení úzce souvisí s trhem práce. Ať už se jedná o ztrátu zaměstnání v důsledku poptávky po kvalifikované pracovní síle, nízkého příjmu vlivem práce na částečný pracovní úvazek nebo znevýhodnění těch, kteří nemají dostatečný přístup

k odpovídajícímu vzdělání. Tito jedinci následně využívají černé ekonomiky a práce tzv. „na černo“, jsou závislí na sociálních dávkách a jejich motivace vrátit se zpět do běžného života je prakticky nulová.

Sociální vyloučení

K sociálnímu vyloučení dochází především v důsledku omezení společenských aktivit, kontaktu s okolím a uzavíráním se do sebe. Dá se říci, že jedinec rezignuje a již nemá zájem o zapojení do většinové společnosti.

Kulturní vyloučení

Podobně jako u sociálního vyloučení, je i kulturní vyloučení spojeno s omezením kontaktů s okolím, zde především v oblasti dosahování a dalšího rozvíjení znalostí a vzdělání, které většinová společnost uznává a vnímá jako samozřejmou.

Symbolické vyloučení

O symbolickém vyloučení lze uvažovat v případech, kdy je jedinec či skupina jedinců podvědomě zařazena většinovou společností do určité kategorie, o které má zkreslenou představu. Jedná se např. o skupinu „neplatičů“, „lidí bez domova“, „nepřízpůsobivých občanů“ a i když tato označení nemusí být pravdivá, ve skutečnosti se pravdivými stávají, neboť je s těmito lidmi jako s „neplatiči“, „bez domova“ a „nepřízpůsobivými“ zacházeno.

Politické vyloučení

K politickému vyloučení dochází většinou v případě, kdy jedinec nevyužívá svých občanských práv a např. neúčastní se voleb a tím pádem nemá vliv na společnost jako celek.

Prostorové vyloučení

Prostorové vyloučení je nejviditelnějším projevem sociálního vyloučení, vzhledem k tomu, že v jeho rámci lze uvažovat o velmi nízké kvalitě bydlení či dokonce úplné absenci bydlení. Jeho přirozeným důsledkem jsou sociálně vyloučené lokality, ghetta nebo také chudinské a etnické enklávy.

1.3 Skupiny lidí ohrožených sociálním vyloučením

Z předchozího textu je zřejmé, že pádem na sociální dno jsou ohroženy jen některé skupiny obyvatelstva. O které se konkrétně jedná, popisuje následující text.

Bezdomovci

Je zcela evidentní, že jedním z výsledků sociálního vyloučení je výskyt lidí bez domova, tzv. bezdomovství, kdy tito lidé se nazývají bezdomovci. Jak uvádí Lux, Kostelecký et al. (2011, s. 109) bezdomovství vyčleňuje jedince ze stálého zaměstnání, sociální pomoci, kvalitní zdravotní péče a obecně z běžného života většinové společnosti. Mareš (1999, s. 57 – 58) popisuje bezdomovce nejen jako lidi, kteří spí na ulicích či jiných veřejných místech, ale jsou to také ti, kteří žijí v nevyhovujících, nejistých a nebezpečných podmínkách. Kliment a Dočekal (2016, s. 20) dělí bezdomovce na zjevné, skryté a potenciální. Zjevní bezdomovci, jak už z názvu samotného vyplývá, jsou lidé bez střechy nad hlavou, přespávající v provizorních podmínkách (chátrající budovy, nádraží, veřejné prostory, služby nocleháren) a jsou nejviditelnější podobou bezdomovství. V případech skrytého bezdomovství se jedná o osoby mající nevyhovující, nedůstojné a nejisté bydlení (u přátel, příbuzných). O potencionálních bezdomovcích lze hovořit v případech, kdy se lidé dostávají do těžké finanční situace vlivem ztráty zaměstnání nebo závislosti a jsou tak v postavení možné ztráty současného bydlení (výpověď z bytu, ztráta vlastnictví bytu).

Faktory ovlivňující bezdomovství lze rozdělit na strukturální a individuální. Strukturální faktory jsou ovlivněny ekonomickým působením státní moci, které ovlivňují situaci na trhu práce, dostupnost a kvalitu bydlení, zabezpečení v chudobě, v nemoci a ve stáří. Individuální faktory lze dále rozdělit na materiální (ztráta zaměstnání, zadluženost, ztráta bydlení), vztahové (rozpad vztahu, rozvedené manželství), osobní (psychické a fyzické zdraví) a institucionální (jedinci přicházející z vězení, léčeben, dětských domovů). (Kliment a Dočekal, 2016, s. 38 – 42)

Děti a mládež

Domnívám se, že děti a mladiství, kteří vyrůstají v sociálně znevýhodněném prostředí, jsou taktéž skupinou lidí ohrožených sociálním vyloučením. Takovým prostředím může být dle Švece (2010, s. 19) prostředí, kde jsou děti vystaveny domácím násilím, sexuálnímu obtěžování nebo zkrátka jen vyrůstají v sociálně vyloučené lokalitě a oproti jiným dětem jsou značně znevýhodněné. S tím také souvisí vzdělání, rodiče mají povětšinou jen základní vzdělání a tyto návyky přenášejí i na své děti. Děti pak do školy nechodí, mají spoustu neomluvených hodin, nestačí tempu výuky a často jsou pak přezářovány do pomocných škol.

Další kategorií dětí a mladistvých, která může být zasažena sociálním vyloučením, tvoří dle Matouška a Matouškové (2011, s. 43) děti, které vůbec nepoznaly rodinné prostředí a

vyrůstaly v kolektivních institučních zařízeních, resp. náhradních domovech. Takové děti neznají jinou než ústavní realitu a „jejich adaptace na ústav je samozřejmě lepší než adaptace na samostatný život mimo ústav; proto pro ně může být vazba i vězení vlastně známým prostředím, které nevědomky upřednostňují před náročnou samostatností života na svobodě.“ Je to právě rodina, která dle Roľkové (2017, s. 17) poskytuje dětem základní životní jistotu, zázemí, podporu, pomoc a je základem pro úspěšné zařazení dětí a mladistvých do společnosti.

Imigranti

Další skupinou lidí ohrožených sociálním vyloučením jsou imigranti neboli cizinci. Cizincem je každá fyzická osoba, která není státním občanem České republiky. (Česko, 1999, s. 7406). Imigrace je v dnešním světě velmi žhavým tématem, lze ji zaznamenat téměř všude. Dle Doela (2012, s. 177) dochází k migraci především vlivem ekonomické a politické situace v dané zemi a je otázkou, do jaké míry se jedná o migraci dobrovolnou či nedobrovolnou. Každopádně vlivem etnického původu, jiné kultury nebo také na základě náboženských hodnot se cizinci mohou stát obětmi diskriminace, která dozajista souvisí se sociálním vyloučením.

Sociální vyloučení dále souvisí s integrací cizinců, která je ovlivněna nedostatečným vzděláním, přístupem na trh práce, vhodným bydlením a poskytováním zdravotní péče. Jak je popsáno v Koncepci integrace cizinců na území ČR (Ministerstvo vnitra, 2017, s. 9 – 18), znalost českého jazyka, ekonomická soběstačnost, orientace cizinců ve společnosti a rozvíjení vztahů mezi cizinci a majoritní společností, jsou klíčovými faktory pro úspěšnou integraci cizinců. Bez jazykové vybavenosti jsou cizinci jen stěží schopni účastnit se vzdělávacího procesu a bez potřebného vzdělání se jen velmi obtížně prosazují na trhu práce. A zde opět narážíme na problém nezaměstnanosti. Na druhou stranu, velké množství cizinců vykonává práci mimo pracovněprávní vztah. V těchto případech se jedná o nelegální práci, kdy není hrazeno sociální a zdravotní pojištění, práce je nejistá a cizinci jsou tak opět ohroženi sociálním vyloučením. (Koldinská, Scheu a Štefko, et al., 2016, s. 151 – 158)

Národnostní a náboženské menšiny

Petráš, Petrův a Scheu (2009, s. 25) řadí mezi národnostní menšiny každého občana ČR, který se hlásí k jiné než české národnosti. To potvrzuje také zákon č. 273/2001 Sb., o právech příslušníků národnostních menšin (Česko, 2001 s. 6461), který dále uvádí, že se jedná o menšinovou část obyvatelstva, která se odlišuje vlivem etniky, jazyka, kultury a tradic

především z důvodu zachování a rozvíjení těchto hodnot. V rámci České republiky se jedná především o menšiny historické, autochtonní (chorvatské, německé, polské a romské), tradičně dlouhodobě žijící na našem území vlivem válečného a meziválečného období (bulharské, maďarské, rusínské, ruské, slovenské, srbské a ukrajinské) a v neposlední řadě řecká menšina, která se stala součástí české společnosti v období čtyřicátých a padesátých let. (Petráš, Petrův a Scheu, 2009, s. 158 – 159)

Z pohledu sociálního vyloučení můžeme u národnostních menšin zaznamenat všechny roviny sociálního vyloučení, ať už se jedná o ekonomické (nezaměstnanost), sociální (nesdílení kontaktu vlivem odlišné kultury) nebo prostorové (nízká úroveň bydlení). Jak bylo uvedeno výše, mezi národnostní menšiny se řadí také romská populace, které je z důvodu širší obsáhlosti a příbuznosti s daným tématem, věnována samostatná kapitola níže.

Osoby závislé na návykových látkách

Osoby závislé na návykových látkách lze taktéž zařadit mezi skupiny lidí ohrožených sociálním vyloučením, protože jak uvádí Mahdalíčková (2014, s. 29 – 30) osoby závislé na návykových látkách vyhledávají skupiny lidí se stejnou závislostí, postupně omezují kontakt s lidmi mimo závislost a zvyšuje se pravděpodobnost úplné ztráty vztahů s vrstevníky. Vlivem vzniku sociálních, ekonomických a mravních problémů se osoby závislé na návykových látkách dostávají do konfliktů v rodině, ve škole či zaměstnání a vystavují se tak riziku sociálního vyloučení většinovou společností. Sociálně patologické jevy, které lze zaznamenat především v sociálně vyloučených lokalitách, popisuje také Švec (2010, s. 21) a mezi nejčastější řadí závislost na drogách, alkoholu a gambling.

Rovné příležitosti pro muže a ženy

O jisté formě sociálního vyloučení, lze uvažovat také v případech, kdy jsou ženy oproti mužům znevýhodňovány na trhu práce. Jak uvádí Sirovátka (2006, s. 203 – 207) vlivem reálného či potencionálního mateřství je pro některé zaměstnavatele žena rizikovějším zaměstnancem než muž. Ten dále uvažuje o genderovém rozdělení na trhu práce. Jedná se o horizontální rozdělení, které zařazuje ženy a muže do různých ekonomických odvětví (zemědělství, průmysl a služby) a jejich různorodé zastoupení a dále vertikální rozdělení, které vysvětluje především nižším tarifním zařazením žen oproti mužům a to v rámci stejné profese nebo nižším podílem žen ve vedoucích pozicích. Vlivem nutnosti zvládat rodinné povinnosti, jsou ženy častokrát zaměstnány pouze na zkrácený pracovní úvazek, což lze chápat taky jako jistou formu sociálního vyloučení.

Senioři

Z předchozího textu je zřejmé, že sociální vyloučení je hrozbou pro občany všech věkových kategorií, ale jak uvádí Haškovcová (2012, s. 151) sociálním vyloučením jsou ohroženi především stárnoucí a staří lidé. Typickými projevy mohou být ve stáří různé druhy nemocí, ztráta soběstačnosti a celkově strach, že člověk zůstane sám a nebude se o sebe umět postarat.

Dle Haškovcové (2010, s. 249 – 250) má zdraví vysokou společenskou a individuální hodnotu, je proto pochopitelné, že v případě nemoci, je život člověka zásadně ovlivněn, ale ne každý člověk je schopen se vyrovnat s obtížemi se zdravím ve stáří. Takový člověk se pak vlivem nemoci uzavírá do sebe a tím se zvyšuje riziko vzniku sociálního vyloučení. A že se nejedná pouze o fyzické zdraví, ale také zdraví psychické, potvrzuje rovněž Haškovcová (2010, s. 260 – 261) a tuto psychickou nepohodu označuje pojmem demence, se kterou se staří lidé potýkají a zásadně tak ovlivňuje kvalitu jejich života. Se ztrátou soběstačnosti lze uvažovat v případech, kdy senioři pobírají starobní důchod, který mnohdy nedosahuje takové výše, aby byli schopni zajistit standartní životní úroveň a vlivem toho, se potýkají s chudobou. S chudobou je spojen také nulový zájem o seniory na trhu práce. A jak uvádí Mareš (1999, s. 50) odchodem z trhu práce senioři ztrácejí sociální status spojený se zaměstnáním a jsou také značně omezeni, co se sociálních kontaktů týká. V případech, kdy senioři pobývají v domovech pro seniory, lze uvažovat o syndromu uzavřené komunity. Senioři se zde cítí sami a opuštěni. V neposlední řadě není tajemstvím, že senioři jsou častým objektem týrání a psychického násilí, kdy předsudky a skryté či otevřené formy ageismu, lze považovat za velmi negativní projev sociálního vyloučení. (Haškovcová, 2010, s. 308)

Zdravotně tělesně a duševně postižení

Jedná se o specifickou skupinu obyvatel, která je bezesporu ohrožena sociálním vyloučením a to hned ze dvou důvodů. Prvním z nich je vyloučení z trhu práce, protože dle Baranové, Dilongové et al. (2014, s. 147) „*osoby se zdravotním postižením jsou kategorií uchazečů o zaměstnání, která je dlouhodobě zasažena velmi vysokou mírou nezaměstnanosti.*“ Nezaměstnanost je spojena s nedostatkem vhodných pracovních míst a nízkou vzdělaností zdravotně postižených osob, kdy povětšinou jsou takto znevýhodnění lidé odkázáni k životu na sociálních dávkách. Taktéž finanční náklady spojené s handicapem, ať už jde o

nákup potřebných pomůcek, léků, speciálních potravin atd., ohrožuje zdravotně postižené chudobou a může je dovést až do pasti chudoby.

Druhým důvodem je, jak uvádí Doel (2012, s. 27 – 28) na příkladu neslyšících osob, vyloučení většinovou společností ze společenského a hospodářského života. Vlivem toho lze zaznamenat vznik uzavřených skupin osob s podobným handicapem, které se navzájem podporují a utvářejí si vlastní komunitu a tím tak svým způsobem podporují sociální vyloučení.

1.4 Romská národnostní menšina - Romové

Jak již bylo uvedeno, z důvodu široké obsáhlosti a příbuznosti s daným tématem, je romské národnostní menšině věnována samostatná kapitola. A proč právě Romové? V podvědomí většinové společnosti jsou Romové vnímáni jako nepřizpůsobiví s téměř nulovou snahou o zapojení se do trhu práce, nízkou úroveň vzdělanosti a nízkou kvalitou bydlení, což je řadí mezi skupiny ohrožené sociálním vyloučením. Na druhou stranu, z pohledu romské menšiny, lze uvažovat o jakési formě diskriminace a rasismu právě ze strany většinové společnosti. K nalezení rovnováhy mezi výše uvedeným jsou věnovány následující řádky, které přiblíží stručnou historii Romů v České republice a problémy, se kterými se potýkají oni sami i jejich okolí.

1.4.1 Z historie Romů na území České republiky

Historicky první zaznamenaná zmínka o Romech na našem území, se dle Nečase a Miklušákové (b.r.) datuje od roku 1417, kdy přes naše území prošla třisetčlenná skupina Romů napříč celou Evropou. Až do vlády Marie Terezie, kdy především církve poukazovala na fakt, že chování Romů se neslučuje s chováním, očekávajících se od poutníků činící pokání a křesťanství vůbec, byli Romové z našeho území vyháněni. V roce 1784 bylo vydáno, císařem Josefem II., rozhodnutí o řízeném rozmístování Romů na našem území. Byl kladen důraz na povinnou školní docházku, zlepšení hygienických návyků a povinná účast na bohoslužbách. Od poloviny 19. století počet romských obyvatel rychle narůstal a to především na Moravě, kde vlivem tlaku okolí, vznikaly na periferiích měst tzv. cikánské tábory. Na zbytku území se dá označit život Romů jako kočovný – cestovali v pojízdných vozech a živil se především kovářstvím, hudebnictvím, ale také věštěním z dlaně, z karet a bohužel i krádežemi a žebráctvím. Kočovný způsob života, upravoval zákon z roku 1927 o

potulných cikánech, který legalizoval a legitimoval život romského obyvatelstva. (Ryšavý, 2017)

O trvalé usídlení romského obyvatelstva usilovala vláda také v roce 1959, kdy podle Fónadové (2014, s. 23) byla provedena razie a bránící se Romové byli zadrženi, umístěni do předem určených bytů a byla jim přidělena konkrétní zaměstnání. To vše se dělo především z důvodu vnímání Romů jako jeden velký sociální problém a nalezení řešení, resp. snahy o asimilaci do většinové společnosti. Jak dále uvádí Fónadová (2014, s. 27) tato násilná řešení z minulosti, jsou výsledkem současného napětí mezi romskou populací a českou společností a s tím souvisejících problémů, kterým musí Romové čelit.

1.4.2 Problémy Romů vedoucí k sociálnímu vyloučení

Mezi nejčastější problémy, se kterými se potýká romská národnostní menšina, jsou dle Balvina, Kowalczyka a Kwadrans (2011, s. 317 – 329) především problémy s bydlením, zdravotním stavem, nízkou vzdělaností a nezaměstnaností.

Problém bydlení

V oblasti bydlení lze o vzniku sociálního vyloučení uvažovat v případech, kdy jedinci mají ztížený přístup k získání kvalitního bydlení. Taktéž, jak uvádí Hirt a Jakoubek (2006, s. 27 – 38) vinou poškozování a „vybydlování“ ze stran romského obyvatelstva, se drtivá většina bytů nachází ve špatném a neudržovaném stavu. Romské obyvatelstvo se také zdržuje v lokalitách, kde lze zaznamenat vysokou koncentraci romských obyvatel a v této souvislosti lze následně uvažovat o sociálně vyloučených lokalitách, které jsou tvořeny především holobyty s vysokou přelidněností (v jednom bytě žije několik generací rodin).

Dalším problémem v oblasti bydlení je neplacení nájmu a služeb spojených s užíváním bytu. Tento problém nazývá Gabal (2006, s. 29) jako neplatičství a uvádí také, že přístup nájemců a obcí k řešení neplatičství je různý. Pověštinou ovšem vede k nárůstu dluhů do takové výše, že nájemníci jsou z bytů vystěhováni a jsou nuceni žít v sociálně vyloučené lokalitě.

Zdravotní stav

Balvin, Kowalczyk a Kwadrans (2011, s. 322) poukazují na fakt, že většina romských obyvatel žijících v sociálně vyloučených lokalitách má horší zdravotní stav. Ten je způsoben především špatnou životosprávou, špatnými stravovacími návyky a výskytem sociálně patologických jevů, mezi které nejčastěji řadíme kouření, konzumaci alkoholu a závislost

na návykových látkách. Se zdravotním stavem souvisí také stres plynoucí ze života v chudobě a negativně tak ovlivňuje romskou populaci.

Nízká vzdělanost

Jak popisuje Bittnerová a Moravcová (2013, s. 133) i přes stoupající tendenci vysokoškolsky vzdělaných lidí, představuje takto vzdělaných Romů v českém prostředí jen velmi malé procento. Vlivem nedostatečné podpory ze strany rodičů romských dětí, neposílání do školy a celkové nedůvěry ve vzdělávací instituce, vede tento fakt k přezářování dětí do pomocných a speciálních škol, nedokončení ani základního vzdělání a celkově velmi nízké úrovni vzdělanosti romské populace. Nízká vzdělanost je stěžejním problémem v oblasti sociálního vyloučení a jak uvádí Balvin, Kowalczyk a Kwadrans (2011, s. 321) vzdělávání Romů je považováno za prioritní záležitost.

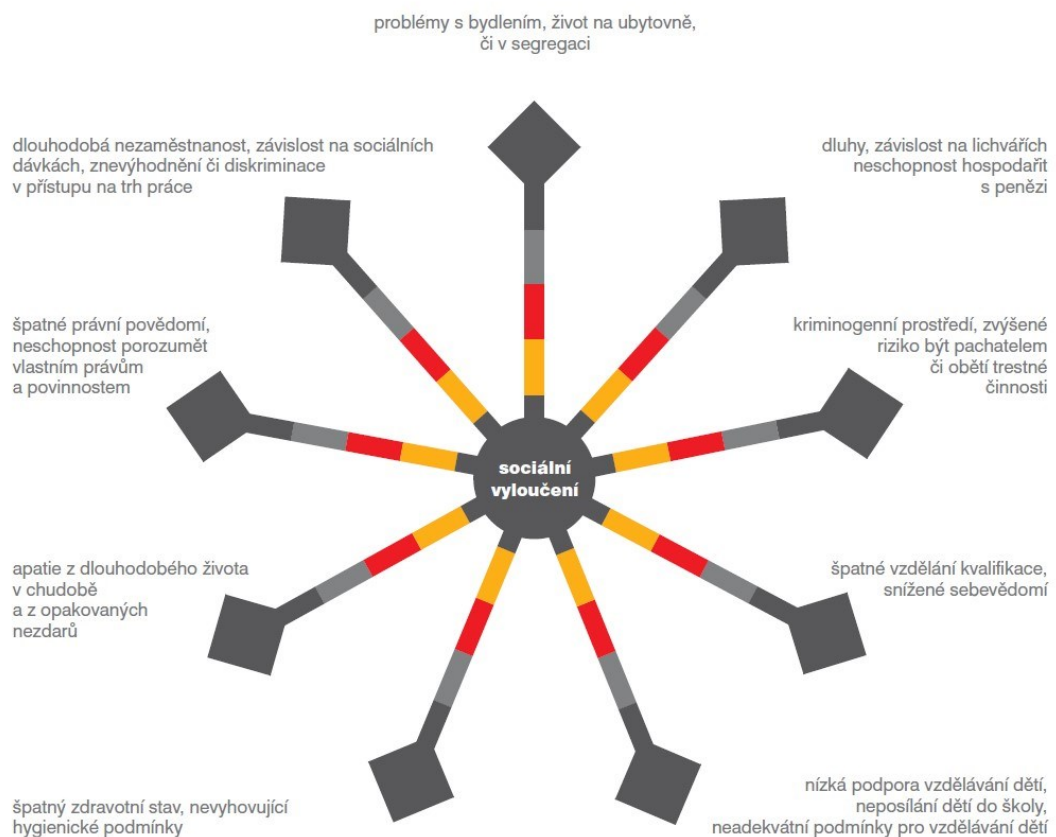
Nezaměstnanost

Dle Hirta a Jakoubka (2006, s. 41 – 44) je naprostá většina sociálně vyloučených Romů nezaměstnaná a povětšinou se jedná o nezaměstnanost dlouhodobou. Jedná se buď o nezaměstnanost nedobrovolnou, kdy vinnou nízké vzdělanosti nenacházejí jedinci uplatnění na trhu práce nebo nezaměstnanost dobrovolnou, kdy jedinci nemají motivaci udržet si práci, protože na jejich příjem je uvalena exekuce a oni tak jako tak o příjem přijdou. Dalším, poměrně častým jevem u romské populace, je pobírání sociálních dávek, které zajistí životní minimum a zbývající finance jsou zajištěny prací v rámci černé ekonomiky.

Z výše uvedeného výčtu lze soudit, že problémů, se kterými se romská populace potýká, je hned několik a opět lze zaznamenat jejich vzájemnou provázanost a souvislost. Hirt a Jakoubek (2006, s. 41) se domnívají, že ke zmírnění situace sociálně vyloučené romské populace je na místě bezplatná právní pomoc, poskytovaná přímo v terénu a tím pádem využitelná i romskou populací, která ji doposud nemohla využít. K sociální integraci (a nejen romské populace) jsou dle Švece (2010, s. 14) na místě terénní sociální práce, které zajišťují kontakt mezi sociálně vyloučeným jedincem, institucemi a dalšími službami. Terénní sociální práce jsou poskytovány prostřednictvím sociálních pracovníků, kteří přicházejí přímo do prostředí sociálně vyloučených jedinců, poznávají jejich problémy a životní podmínky. Budují si vztah důvěry a jsou schopni začít řešit jejich problémy s bydlením, zaměstnáním, dluhy, zdravotním stavem atd.

1.5 Důsledky sociálního vyloučení

Jak již bylo uvedeno, existuje hned několik příčin, které mohou jedince dovést až na pomyslné sociální dno. Tyto jednotlivé příčiny spolu velmi úzce souvisí a vzájemně se prolínají. Stejně tak je velmi obtížné rozpoznat, zda se jedná ještě o příčinu nebo už jde o důsledek sociálního vyloučení. Obrázek (Obr. 2.) přibližuje jednotlivé problémy sociálně vyloučených jedinců.

Obr. 2. Problémy sociálně vyloučených jedinců

Zdroj: Švec – příručka pro sociální integraci, 2010, s. 5

Následující kapitola tedy podává přehled o důsledcích sociálního vyloučení, které se mohou, dříve či později, projevit u každého sociálně vyloučeného jedince.

1.5.1 Bydlení a sociálně vyloučené lokality

Nejviditelnějším důsledkem sociálního vyloučení je jednoznačně problematika bydlení. Jak uvádí Krebs et al. (2010, s. 399 – 400) bydlení a především výdaje spojené s jeho pořízením a provozem ovlivňují životní úroveň všech domácností. Bydlení se všeobecně vyznačuje vysokou nákladovostí, což pro některé domácnosti znamená investici jedné nebo i

více generací. Lux a Kostelecký (2011, s. 110 – 112) uvádí, několik příčin, které mohou vést ke ztrátě bydlení. Ať už se jedná o kumulování nejrůznějších druhů problémů, uvedeme např. nezaměstnanost nebo dluhy, nebo všeobecně podcenění dané situace související se včasným nevyhledáním pomoci. Výše uvedené příčiny vedou ve většině až ke ztrátě bydlení a výsledkem je situace, kdy se jedinec ocitá na ulici.

Jak popisuje Poláková (2006, s. 243) nedostatek bytů, dostupných především pro chudší skupiny obyvatel, se v Evropě začal projevovat v průběhu 19. století. Vlivem toho, tyto skupiny obyvatel nacházely bydlení na periferiích měst nebo v jeho odlehlých částech. Takové bydlení bylo povětšinou ve velmi špatném technickém i hygienickém stavu a vyznačovalo se také vysokou přeplněností. Bohužel, s tímto problémem je možné se setkat i dnes. Právě sestěhování sociálně vyloučených lidí do jedné ulice, domu nebo městské části vede ke vzniku sociálně vyloučených lokalit. A jak uvádí Švec (2010, s. 15), v případě bydlení v sociálně vyloučené lokalitě dochází ke kumulování sociálních problémů na malém prostoru a rizikové chování se stává chováním běžných. Dochází ke ztrátě kontaktů s většinovou společností, vztahy s okolím se zhoršují a je ohrožena také šance na opuštění takové lokality. Dle Luxe a Kosteleckého (2011, s. 56) lze sociálně vyloučené lokality popsat jako „*jakási novodobá ghetta, kam přetechnizovaná stále bohatší společnost odkládá ty, kteří nestačí jejímu tempu růstu.*“ Problematikou ghatt se zabývají také Hirt a Jakoubek (2006, s. 75), kteří uvádějí, že ghetta mohou vznikat ze dvou důvodů. Prvním z nich je taková činnost bytové politiky obce, která v rámci udržení bytového fondu obce, soustřeďuje sociálně slabé do jedné lokality, která se vyznačuje nižšími náklady na bydlení. Druhým důvodem je provedení takových opatření, která vedou k odstěhování sociálně slabých rodin mimo území dané obce. Sociálně slabé rodiny se pak zdržují v menších obcích, kdy tyto obce nejsou schopny se proti tomuto bránit a podílí se tak na vzniku sociálně vyloučených lokalit.

Sociálně vyloučené lokality popisuje také Gabal (2006, s. 31) a rozděluje je do čtyř kategorií, které spolu vzájemně souvisí:

- a) Prostorově vyloučené lokality – nacházejí se na okraji měst či obcí (mimo obytnou část, od které jsou odděleny řekou, železnicí nebo silnicí) nebo jsou součástí města nebo obce, ale v místech, která nejsou určena k bydlení (průmyslové zóny)
- b) Sociálně a etnicky vyloučené lokality – v těchto lokalitách bydlí sociálně slabí a nepřizpůsobiví jedinci, kteří jsou stigmatizováni většinovou společností z důvodů jejich nepřizpůsobivosti, hlučnosti a nepořádku

- c) Lokality se špatnou občanskou vybaveností – v lokalitách se povětšinou nenachází obchod s potravinami, základními službami ani další instituce. Naproti tomu je zde větší výskyt zastaváren a heren
- d) Lokality se špatnou dopravní obslužností – zastávky veřejné dopravy jsou umístěny mimo tyto lokality, pokud jsou součástí lokality, denní spoje jsou velmi omezené

1.5.2 Přístup na trh práce – nezaměstnanost

Bargel a Mühlpachr (2010, s. 35) tvrdí, že „člověk bez práce je vyřazen z řady jinak běžných aktivit, dochází i k jeho prostorové izolaci, může získat pocit zbytečnosti a jeho identita, se stává pochybnou.“ Tím jednoznačně potvrzují, že mezi další důsledky, se kterým je sociální vyloučení spojováno, lze zařadit omezený přístup na trh práce. Důvodů, proč mají jedinci omezený přístup na trh práce, lze nalézt hned několik. Ať už se jedná o nedostatečnou kvalifikaci, diskriminaci ze strany zaměstnavatele vlivem rasy, věku či pohlaví nebo dobrovolného rozhodnutí neúčastnit se pracovního procesu, ve všech případech se jedná o problematiku nezaměstnanosti.

Švec (2010, s. 17) uvádí, že především v sociálně vyloučených lokalitách je velmi vysoká nezaměstnanost, většinou dosahuje 90-100 %. Povětšinou se jedná o nezaměstnanost dlouhodobou, vlivem toho jedinci ztrácejí pracovní návyky, nemají zájem o hledání zaměstnání a spíše hledají jiné alternativy, jak si zajistit finanční prostředky. S nezaměstnaností souvisí spousta faktorů, které lze dle Gabala (2006, s. 43 – 45) rozdělit na vnitřní a vnější.

Vnitřní faktory – jsou představovány především velmi nízkou vzdělaností, kdy jedinci mají dokončenou pouze základní školu, nízkou sociální kompetencí (špatná orientace v oblasti sociální pomoci a neznalost práv a povinností), špatným zdravotním stavem, který je spojován s vysokou nemocností a sníženou pracovní schopností, syndromem dlouhodobé nezaměstnanosti (rezignace na hledání práce, pasivita a následná apatie v zapojení se do trhu práce), vytvořením tzv. sociálních sítí, ve kterých je běžné sdílení statků mezi sebou a jedinci nejsou motivováni k nalezení práce, protože by se museli dělit a v neposlední řadě jsou vnitřní faktory ovlivněny dluhy (na nájemném, výživném, zdravotním pojištění atd.), které ústí v exekuce a zabavování majetku.

Vnější faktory – představuje především demotivující sociální systém (sociální dávky pro rodiny s více dětmi jsou mnohdy vyšší, než mzdové ohodnocení pro nekvalifikované zaměstnance), se kterým úzce souvisí práce v oblasti černé ekonomiky (aby jedinec dosáhl na sociální dávky, oficiálně nevykazuje žádný příjem), dále nízká prostorová mobilita souvi-

sející s nemožností se odstěhovat z dané lokality a diskriminace ze stran zaměstnavatelů v důsledku předsudků a pracovních stereotypů o jedincích žijící v sociálně vyloučené lokalitě.

O relativně dobře nastaveném systému zajištění nezaměstnaných uvažuje také Krebs et al. (2010, s. 315 – 316) a spatřuje v něm příčiny přirozené míry nezaměstnanosti. Dodává, že vlivem fungování tzv. welfare care (sociální péče) jsou jedinci lhostejnější k hledání zaměstnání a v případech nalezení, práci ne vždy přijímají.

1.5.3 Vzdělanost

Jak již bylo uvedeno, většina sociálně vyloučených jedinců má pouze základní vzdělání. Nízká vzdělanost je jedním z dalších důsledků sociálního vyloučení. S nedostatečným vzděláním se potýkají především národnostní menšiny, v našem prostředí především romská populace. Jako klíčovou příčinu nízké vzdělanosti uvádí Gabal (2006, s. 54) nedostatečnou motivaci, která není přirozená pro většinu romských žáků a to především proto, že pro většinu romských rodičů není školní docházka prioritou. Dětem tak není umožněna domácí příprava na výuku, ve škole často chybí, mají neomluvené hodiny a jejich šance na úspěšné absolvování, alespoň učňovského vzdělání, klesá. Taktéž, jak popisuje Fónadová (2014, s. 29) status romského dítěte je v současném vzdělávacím systému velmi nízký. To následně omezuje jeho šance na vzdělání, ovlivňuje jeho vzdělanostní vyhlídky a celkově touhu k dosažení kvalitního vzdělání.

Národnostní menšiny se dále potýkají s nedostatečnou znalostí českého jazyka, která je další bariérou v získání požadovaného vzdělání.

1.5.4 Kriminalita a bezpečnost

Pokud se jedinec dostane do situace, kdy je většinovou společností sociálně vyloučen, zvyšuje se u něho riziko, kdy se může stát pachatelem nebo obětí trestné činnosti. Dalším z důsledků sociálního vyloučení je výskyt kriminality a jak uvádí Švec (2010, s. 21) výskyt kriminality je vyšší především v sociálně vyloučených lokalitách. Kriminalitu v sociálně vyloučených lokalitách popisuje jako pyramidu, na jehož vrcholu jsou lidé, kteří využívají špatné sociální situace ostatních. Jedná se o lichváře, vyděrače, drogové dealery, podvodníky atd. Pověštinou jsou obyvatelé sociálně vyloučených lokalit obětmi zločinů uvedených skupin osob a málokdy se dovolají pomoci od policie nebo jiných institucí.

Kriminalita se dotýká také romské populace, a jak uvádějí Hirt a Jakoubek (2006, s. 160) některé z trestných činů, kterých se dopouštějí, lze přisoudit jejich odlišné kultuře, tradic a hodnotám. Taktéž samotné vnímání trestných činů, jako např. krádeží a majetkové trestné činnosti, není u většiny romského obyvatelstva vnímána jako „něco“ špatného.

1.5.5 Stárnutí populace

Jak bylo uvedeno výše, také senioři jsou skupinou lidí ohrožených sociálním vyloučením. Dle Saka a Kolesárové (2012, s. 86 – 92) se podíl seniorů ve společnosti každým rokem zvyšuje, naopak klesá podíl dětí a mládeže. To má za následek zvyšování průměrného věku. Je tedy pochopitelné, že dalším z důsledků sociálního vyloučení je také stárnutí populace. Stárnutí populace je ovlivněno především klesající porodností, a vlivem kvalitnější dostupnosti zdravotnické péče, i prodlužováním střední délky života.

Stárnutí populace je tedy závislé na věkové struktuře obyvatelstva, které lze měřit pomocí indexu stáří.

$$\text{Index stáří} = \frac{\text{počet obyvatel ve věku 65 a více let}}{\text{počet obyvatel ve věku 0-14 let}} * 100$$

Dle informací z ČSÚ (2019a) se pomocí vzorce dá vyjádřit, kolik obyvatel ve věku nad 65 let připadá na 100 obyvatel (dětí) ve věku do 15 let. V případě, že je výsledek menší než 100, počet dětí převyšuje počet seniorů a naopak, je-li výsledek vyšší než 100, počet dětí je nižší než počet seniorů.

1.6 Řešení sociálního vyloučení

Kapitola s názvem řešení sociálního vyloučení přibližuje výčet jednotlivých řešení, která by měla vést k zamezení nebo alespoň omezení sociálního vyloučení. Dotýká se všech oblastí, se kterými sociální vyloučení souvisí, avšak mějte na paměti, že nelze popsat všechny. Uvedeny jsou především ty, které považuji za klíčové v boji proti sociálnímu vyloučení.

1.6.1 Bydlení

Bydlení je bezesporu stěžejní otázkou v oblasti sociálního vyloučení, protože pokud nemá jedinec důstojné bydlení, je velmi problematické vyhnout se sociálnímu vyloučení. Na řešení bytové politiky by se, kromě samotných jedinců, kterých se problematika týká, měli dále podílet obce, soukromí vlastníci bytových fondů, dodavatelé služeb spojených

s bydlením a nevládní organizace. Alespoň tento názor zastává Švec (2010, s. 16) a potvrzuje to také Krebs et al. (2010, s. 401 – 407), jenž uvádí, že především stát hraje v oblasti bytové politiky nezastupitelnou roli. Při řešení problematiky bydlení je stát nápomocen sociálně slabším a to buď snížením ceny za bydlení, nebo přímou finanční podporou, případně kombinací obou způsobů. Jedná se např. o příspěvek na bydlení, jehož výše je závislá na celkovém příjmu domácnosti, počtu jejích členů a výši výdajů spojených s bydlením. Dále lze uvést daňové úlevy, prostřednictvím kterých se snižuje základ daně o zaplacené úroky z hypoték, ze kterých bylo pořízeno vlastní bydlení. Stát, resp. obce poskytují také méně finančně nákladné bydlení. V tomto případě lze hovořit o tzv. sociálním bydlení, které je určeno pro sociálně potřebné. V této souvislosti uvažuje Švec (2010, s. 16) o prostupném bydlení, které je prostupné oběma směry. Jedinec se tak může z azylového domu, ubytovny, bytů nižší úrovně, vlastní snahou, propracovat k lepšímu bydlení a naopak. Mimo uvedené cíle v oblasti bytové politiky státu, doplňuje další cíle Poláková (2006, s. 31), mezi které považuje především:

- Zvýšení objemu bytové výstavby
- Podpora vlastnického a nájemního bydlení
- Péče o současný bytový fond a zajištění jeho optimálního využití
- Zvýšení efektivity v oblasti poskytování dotací na bydlení

Dále je na místě prevence zadlužení na nájemném, kdy dle Gabala (2006, s. 33) je stěžejní především zlepšení komunikace mezi dlužníky a pronajímateli. To si lze vysvětlit jako včasné řešení problémů prostřednictvím splátkového kalendáře (postupné uhrazení dluhu předem dohodnutým tempem za souhlasu obou stran) a práce terénního sociálního pracovníka (působí preventivně, motivuje k placení nájmu, podílí se na řešení již existujících problémů). Lze také uvažovat o dobrovolném odpracování dluhu nebo odpuštěním penále z prodlení, to vše za předpokladu vůle a ochoty ze strany dlužníka a pronajímatele.

Agentura pro sociální začleňování (© 2019b.) uvažuje také o zařízeních krizového bydlení, které poskytuje okamžitou pomoc osobám, které se ocitly bez střechy nad hlavou. Do kategorie krizového bydlení patří azylové domy, ubytovny a noclehárny. U azylových domů se předpokládá, že ubytování nebude poskytováno déle jak jeden rok. Právě jeden rok je doba, za kterou by sociálně vyloučení jedinci měli být schopni, za pomoci sociálních pracovníků, nalézt finančně dostupné bydlení ve standardních bytech.

1.6.2 Nezaměstnanost

Švec (2010, s. 17) tvrdí, že čím déle trvá nezaměstnanost, tím více se snižují šance na plnohodnotný návrat do zaměstnání. Je tedy na místě uvést řešení sociálního vyloučení spojeného s nezaměstnaností. Politika zaměstnanosti se dle Krebse et al. (2010, s. 318 – 319) zaměřuje především na tyto oblasti:

- Rozvoj infrastruktury trhu práce – prostřednictvím úřadů a zprostředkovatelen práce poskytuje informace o volných pracovních místech, požadavcích a kvalifikaci na uchazeče o práci a poskytuje také poradenské služby v oblasti zaměstnanosti
- Podpora vytváření nových pracovních míst – především finanční podpora na vznik nových pracovních míst pro zaměstnavatele, podpora veřejně prospěšných prací a zaměstnávání handicapovaných občanů
- Zvýšení adaptability pracovní síly – organizace a podpora rekvalifikačních kurzů
- Zabezpečení životních podmínek lidem dočasně nezaměstnaným – formou dávek a podpor v nezaměstnanosti

Konkrétně lze uvést nástroje aktivní politiky zaměstnanosti ve Zlínském kraji tato (Úřad práce ČR, 2018):

- Veřejně prospěšné práce – časově omezené pracovní příležitosti pro dlouhodobě nezaměstnané osoby v evidenci ÚP nad 18 měsíců, osoby starší 50 let v evidenci ÚP nad 6 měsíců a zdravotně postižené osoby v evidenci ÚP nad 6 měsíců. Měsíční příspěvek do výše skutečně vyplacených mzdových nákladů, nejvýše však 15 000 Kč.
- Společensky účelná pracovní místa – vyhrazená nebo zřízená pracovní místa pro dlouhodobě nezaměstnané v evidenci ÚP nad 12 měsíců, osoby starší 50 let v evidenci ÚP nad 9 měsíců a zdravotně postižené osoby v evidenci ÚP nad 6 měsíců. Měsíční příspěvek pro zaměstnavatele je závislý na typu pracovního místa a kategorii uchazeče, kterému je místo zajištěno.
- Příspěvek na dojížděku – poskytován uchazečům, kterým bylo zajištěno zaměstnání, a ti do zaměstnání dojíždějí. Příspěvek se pohybuje v rozmezí od 1 000 Kč do 3 500 Kč a poskytuje se maximálně na dobu 12 měsíců.
- Příspěvek na přestěhování – příspěvek ve výši 50 000 Kč se poskytuje jednorázově a žádost o něj musí být podána nejdéle do 6 měsíců po ukončení evidence na ÚP.

Pro aktivní podporu osob se zdravotním postižením slouží dle Barancové, Dilongové et al. (2014, s. 152 – 153) pracovní rehabilitace, kdy se jedná o souvislou činnost zaměřenou na získání a udržení zaměstnání takto znevýhodněním osob. Pracovní rehabilitace poskytují především poradenskou a konzultační činnosti zaměřenou na vhodnou volbu povolání včetně teoretické a praktické přípravy na zaměstnání.

1.6.3 Vzdělání

Jak uvádí Krebs et al. (2010, s. 442 – 443) „vzděláním člověk získává schopnosti k výkonu profese, dispozice pro další vzdělání, sebevzdělání a vzdělání není jenom jakýmsi zdrojem inovací a změn v kvalitě pracovní síly, ale má zásadní význam pro rozvoj lidské osobnosti a kvality života.“ Vzdělání je tedy bezesporu důležité a je nutné jeho řešení v případech, kdy dochází k sociálnímu vyloučení. Na místě je začít včas, jak popisuje Švec (2010, s. 20) na příkladu předškolního vzdělání, kdy je kladen důraz na podporu předškolního vzdělávání v mateřských školách, podpora přípravných tříd na základních školách a možnost doučování, vznik zájmových a sportovních kroužků. S tím dozajista souvisí také problém záško- láctví, kdy je především nutné zjištění skutečných příčin k tomu, proč děti nechodí do školy (rodinné problémy, strach, problém s dostupností a dopravou do školy). Taktéž v oblasti vzdělávání dětí je na místě uvést zapojení nevládních organizací, prostřednictvím kterých děti ze sociálně vyloučeného prostředí tráví volný čas (sociálně aktivizační služby, zájmo- vé kroužky, školní kluby atd.). Brož, Kintlová a Toušek (© 2007, s. 86) spatřují ve vzdělá- ní budoucnost pro sociálně vyloučené a jak dále uvádějí, úroveň vzdělání může být nástro- jem pro překonání mechanismů sociálního vyloučení. Potvrzují výše uvedené a dále dopl- ňují doporučení v oblasti zamezení koncentrace sociálně znevýhodněných dětí do jedné třídy, motivace dětí ke vzdělání pomocí prospěchových stipendií a také rozvíjení individu- ální spolupráce rodičů a školy.

Se vzděláním dále souvisí nízká kvalifikace dospělých a tím pádem jejich ne příliš dobré uplatnění se na trhu práce. Gabal (2006, s. 46 – 48) uvádí několik způsobů, jak dosáhnout vyšší kvalifikace dospělých:

- Vzdělávání dospělých – kurzy zvyšující funkční gramotnost (psaní na PC, komuni- kační dovednosti, vyplňování formulářů atd.), motivační programy a doplnění vzdělání za účelem získání nebo zvýšení kvalifikace (výuční list, maturita)
- Rekvalifikace – k získání nové nebo rozšíření stávající kvalifikace (prostřednictvím rekvalifikačních kurzů, které zajišťují úřady práce)

- Veřejně prospěšné práce – pro dlouhodobě nezaměstnané osoby v evidenci úřadu práce (úklid veřejných prostor, údržba veřejných budov a komunikací). Prostřednictvím veřejně prospěšných prací dochází k vytvoření nebo udržení pracovních návyků

1.6.4 Bezpečnost

Kriminálního jednání se dopouští každý jedinec, který porušuje právní normy a tím je tak narušena bezpečnost jeho i okolí. Dle Švece (2010, s. 22) může omezení příčin vzniku kriminality značně snížit její výskyt. Jde především o zajištění vhodných volnočasových aktivit a vytvoření možností pro trávení volného času dětí a dospělých (komunitní a nízkoprahová centra). Zájem na bezpečnosti v sociálně vyloučených lokalitách mají především Policie ČR, obce, městské a obecní policie, nevládní organizace a školy. V sociálně vyloučených lokalitách působí stálá skupina policistů, kteří získali důvěru obyvatel a jejich pravidelné obchůzky působí preventivně. Taktéž prevence na školách, v podobě různých přednášek pro děti, předchází vzniku sociálně patologických jevů, se kterými kriminální činnost a bezpečnost souvisí. Především u mladé generace společnost, dle Bargela a Mühlpachra (2010, s. 129), akceptuje spoluzodpovědnost za její výchovu a zaměřuje se na předcházení započetí kriminálního chování mládeže prostřednictvím zajištění vhodných podmínek pro výchovu doma, ve škole a v zájmových kroužcích.

2 SOCIÁLNÍ VYLOUČENÍ A ČESKÁ REPUBLIKA

Sociální politika je politika, která se orientuje především na občana, na rozvoj a zdokonalení jeho životních podmínek a celkově kvality jeho života. Aby mohla efektivně fungovat, řídí se určitými nástroji, které Krebs et al. (2010, s. 65 – 66) rozdělil do čtyř samostatných skupin:

1. Právní normy – mezi právní normy lze uvést Ústavu České republiky a Listinu základních práv a svobod, dále nařízení vlády, vyhlášky ministerstev a orgánů samosprávy
2. Ekonomické nástroje – ty se dále dělí na nástroje fiskální (transferové platby), úvěrové (poskytování zvýhodněných půjček pro sociálně slabé) a cenová politika (cenová regulace určitých statků a služeb)
3. Sociální dokumenty – mezi, které patří především koncepce, plány, programy a projekty vedoucí k dosažení cílů sociální politiky
4. Nátlakové akce – používané sociálními skupinami k prosazení svých vlastních zájmů (tvorba petic, stávky)

V rámci České republiky je, s ohledem na sociální politiku, problematika sociálního vyloučení vymezena zákonem č. 108/2006 Sb., o sociálních službách. „*Zákon upravuje podmínky poskytování pomoci a podpory fyzickým osobám v nepříznivé sociální situaci.*“ (Česko, 2006, s. 1257) V návaznosti s tímto zákonem jsou spojeny i další zákony, které např. stanovují výši životního a existenčního minima, pomoci v hmotné nouzi, a další strategické dokumenty, některé z nich jsou popsány níže.

Vstupem České republiky do Evropské unie, je sociální politika ČR výrazně ovlivněna evropským procesem sociálního začleňování. To započalo již v roce 2000, kdy byla vyhlášena tzv. Lisabonská strategie a v návaznosti na to, se v tom samém roce v Nice, stanovily cíle v oblasti boje proti chudobě a sociálnímu vyloučení. Svě první Národní akční plány vypracovala také ČR a to na období let 2004-2006. Vlivem kritiky, došlo v roce 2005 k zúžení cílů Lisabonské strategie a od roku 2006 předkládají členské země Evropské komisi Národní zprávu o strategiích sociální ochrany a sociálního začleňování. Následně byl rok 2010 vyhlášen EU Evropským rokem boje proti chudobě a sociálnímu vyloučení. A jak uvádí Krebs, et al. (2010, s. 142 – 146) prioritou v tomto roce bylo připomenout závazek boje proti chudobě a sociálnímu vyloučení, kterým EU zahájila proces sociálního začleňování v roce 2000 a do toho procesu zapojit občanskou společnost, veřejné i soukromé sub-

jekty, sociální partnery, místní a regionální samosprávy a také ty, kteří mají s chudobou přímou zkušenost. V roce 2010 také končí desetiletá éra Lisabonské strategie a od tohoto roku je nahrazena strategickým dokumentem, který je znám pod názvem Strategie Evropa 2020. Cílem Strategie Evropa 2020 je dosažení hospodářského růstu EU prostřednictvím pěti hlavních priorit:

1. „75 % obyvatelstva ve věku od 20 do 64 let by mělo být zaměstnáno
2. 3 % HDP Evropské unie by měla být investována do výzkumu a vývoje
3. v oblasti klimatu a energie by mělo být dosaženo cílů „20-20-20“ (včetně zvýšení závazku na snížení emisí na 30 %, pokud budou podmínky příznivé)
4. podíl dětí, které předčasně ukončí školní docházku, by měl být pod hranicí 10 % a nejméně 40 % mladší generace by mělo dosáhnout terciární úrovně vzdělání
5. počet osob ohrožených chudobou by měl klesnout o 20 milionů.“ (Evropská komise, 2010, s. 5)

S respektováním těchto priorit si měly členské státy EU stanovit své vlastní národní cíle na období let 2010-2020.

2.1 Dokumenty

Kapitola s názvem dokumenty podává přehled o aktuálně platných dokumentech, ve kterých je řešena problematika sociálního vyloučení ať už v rámci EU ve vztahu k ČR nebo jen samotné ČR.

Strategie Evropa 2020

V rámci dokumentu jsou stanoveny dílčí cíle, prostřednictvím kterých by mělo být dosaženo hlavního cíle Strategie Evropy 2020. Dílčí cíle respektují jednotlivé kategorie zaměstnanosti, investic do výzkumu a vývoje, zvýšení energetické účinnosti, vzdělání a sociální začleňování s důsledkem na snížení chudoby. (Vláda ČR, © 2009-2019a.)

Strategie sociálního začleňování 2014-2020

Strategie sociálního začleňování se zaměřuje na rozvoj sociální práce a podporuje přístup k zaměstnání, sociálním službám, podporuje rodinu, rovný přístup ke vzdělání, bydlení a zdravotní péči.

Koncepce prevence a řešení problematiky bezdomovectví v ČR do roku 2020

Koncepce prevence a řešení cílí na problematiku bezdomovectví a nalezení komplexních řešení. Zahrnuje čtyři základní okruhy: oblast přístupu k bydlení, oblast sociálních služeb, oblast přístupu ke zdravotní péči a oblast informovanosti, zapojení a spolupráce. (Ministerstvo práce a sociálních věcí, 2018b.)

Strategie romské integrace do roku 2020

Strategie romské integrace se zaměřuje na zlepšení situace Romů v české společnosti prostřednictvím cílených koncepcí především v oblasti vzdělání, zaměstnanosti a bydlení. (Vláda, 2015)

2.2 Sociální politika ČR

Jak uvádí Krebs, et al. (2010, s. 19) sociální politiku je nutné vnímat jako systém s určitými vnitřními komplikovanými vazbami jakožto i vazbami na ostatní společenský systém. Sociální politika je představována především politikou sociálního zabezpečení, zdravotní politikou, politikou bydlení, politikou zaměstnanosti a také vzdělávací politikou.

Samotná sociální politika ČR je dle Mareše (1999, s. 201 – 206) rozdělena do tří pilířů:

- sociální pomoc představovaná dávkami sociální pomoci, které mají dorovnat příjem domácností na stanovenou úroveň životního minima (příspěvek na živobytí, doplatek na bydlení, mimořádná okamžitá pomoc)
- sociální podpora, která by měla zamezit poklesu životní úrovně při vzniku různých událostí v domácnosti (přídavek na dítě, rodičovský příspěvek, porodné, pohřebné)
- sociální pojištění, které je odváděno z platu zaměstnanců a OSVČ (důchodové a nemocenské pojištění a příspěvek na státní politiku zaměstnanosti) a následně se využívá k výplatě starobních důchodů nebo k výplatě peněz při pracovní neschopnosti zaměstnanců

V oblasti sociální politiky působí hned několik orgánů, institucí a také organizací, které jsou představeny v následující podkapitole.

2.2.1 Orgány a organizace působící v oblasti sociální politiky ČR

Nejvýznamnějším a nejdůležitějším orgánem v oblasti sociální politiky je bezesporu stát, který v koordinaci s kraji a obcemi ovlivňuje dění v sociální politice. Výčet orgánů a orga-

nizací působících v oblasti sociální politiky by mohl být nekonečný, pro přehlednost uvádím některé z nich, které považuji za klíčové.

Ministerstvo práce a sociálních věcí

Největší podíl zastoupení z oblasti sociální politiky má právě toto ministerstvo, jehož kompetence sahají také na problematiku zaměstnanosti, sociálního pojištění, sociálních služeb, sociálních dávek a také genderovou problematiku. Podřízenými organizacemi jsou Úřad práce ČR, Česká správa sociálního zabezpečení, Státní úřad inspekce práce a Úřad pro mezinárodněprávní ochranu dětí. (Ministerstvo práce a sociálních věcí, 2018a.)

Agentura pro sociální začleňování

Agentura pro sociální začleňování funguje od roku 2008 a je jedním z nástrojů vlády na podporu obcí, které řeší problematiku sociálního vyloučení. Činnost agentury lze „*definovat jako řešitele sociálního problému, který se nejviditelněji projevuje vznikem sociálně vyloučených lokalit s převahou romského obyvatelstva. Úkolem Agentury navíc není pouze řešit problémy v již vzniklých vyloučených lokalitách, ale jejich vzniku také účinně předcházet.*“ (Agentura pro sociální začleňování, © 2019a.)

Charitativní a humanitární organizace a nadace

Jedná se zpravidla o nevládní neziskové organizace, které poskytují nejen finanční pomoc, ale také pomoc v oblasti vzdělání a osvěty osobám zasažených sociálním vyloučením a to, jak v ČR, tak i v zahraničí. Lze např. jmenovat nejznámější z nich: Charita ČR, ADRA, Člověk v tísni, Červený kříž, Nadace Charty 77 – Konto bariéry a další. (Kábelová, 2011)

Veřejný ochránce práv

Veřejný ochránce práv přispívá k prosazování práva na rovné zacházení a chrání osoby před diskriminací a před jednáním úřadů, které je v rozporu s právním řádem. Veřejného ochránce práv lze jedním slovem označit jako ombudsmana. (Veřejný ochránce práv, 2019)

K podpoře své činnosti si vláda České republiky zřizuje poradní a pracovní orgány. Svou činnost vyvíjí prostřednictvím Rady vlády a každá z nich je zaměřena na určitou skupinu obyvatel a v její kompetenci je příprava návrhů na prosazování a dosažení zájmů jednotlivých skupin. Jedná se zejména o **Radu vlády pro záležitosti romské menšiny** (působí v oblasti romské integrace), **Rada vlády pro rovnost žen a mužů** (oblast vytváření rov-

ných příležitostí pro ženy a muže) a **Rada vlády pro národnostní menšiny** (oblast práv příslušníků národnostních menšin).

Pro zdravotně postižené občany je poradcem, iniciátorem a koordinátorem vlády České republiky **Vládní výbor pro zdravotně postižené občany**. Hlavním cílem je pomoc při vytváření rovnoprávných příležitostí občanům se zdravotním postižením (členové, resp. zástupci výboru jsou sami lidé se zdravotním postižením). Poradním orgánem pro záležitosti z řad seniorů je **Rada vlády pro seniory a stárnutí populace**, kterou ale nezařituje přímo Úřad vlády ČR, ale její činnost zabezpečuje Ministerstvo práce a sociálních věcí. (Vláda, © 2009-2019b.)

II. PRAKTICKÁ ČÁST

3 MĚSTO UHERSKÝ BROD

Město Uherský Brod se nachází v moravsko-slovenské příhraniční oblasti, v podhůří Bílých Karpat. Uherský Brod je součástí Zlínského kraje a s celkovou rozlohou 52,06 km² je třetím největším městem zmíněného kraje. Je tvořen místními částmi – samotným Uherským Brodem a příměstskými částmi Havříce, Těšov, Újezdec a Maršov.

Obr. 3. Mapa Uherský Brod

Zdroj: Google – mapová data, © 2019, vlastní zpracování

Historicky první zmínka o městě sahá do roku 1140, kdy zde byl brod přes řeku Olšavu a možná i z toho důvodu nesl název „Na Brodě“. Významným milníkem byl rok 1272, kdy král Přemysl Otakar II. povýšil město na město královské s řadou výsad a zajistil mu tak vzrůstající prosperitu. V 16. století zažilo město další velký rozvoj, za dobu panství Jana z Kaunic byla postavena radnice a Panský dům. Od období třicetileté války naopak začalo ztrácet svůj hospodářský a kulturní význam. Teprve od druhé poloviny 19. století se s výstavbou železniční sítě začala rozvíjet průmyslová výroba, byl založen Pivovar Uherský Brod, rozvíjel se kulturní život včetně školství, byla založena měšťanská škola. I díky tomu se město stále více rozrůstalo, stalo se sídlem okresního hejtmanství a došlo také ke změně struktury obyvatelstva, kdy začalo převažovat obyvatelstvo české nad německým. S rozvojem průmyslu se váže také rok 1936, kdy byl položen základní kámen závodu Česká zbrojovka a rok 1951, kdy byly založeny Slovácké strojírny, které dodnes dominují

v oblasti výroby těžkého průmyslu. I přesto, že bylo v roce 1960 město zrušeno jako město okresní, patřilo a stále patří k vyspělým městům v České republice.

V novodobé historii města je zachován a dále rozvíjen průmysl, zemědělství a obchod. Vždyť právě v těchto oblastech jsou nejvýznamnějšími zaměstnavateli firmy Slováké strojírna, a. s., Česká Zbrojovka, a. s. (v současnosti zaměstnává téměř dva tisíce zaměstnanců), Hydroma, spol. s r. o., 3V & H, s. r. o., Teknia Uherský Brod, a. s., Tekoo spol. s r. o., Raciola Uherský Brod, s. r. o. a další. (Město Uherský Brod, © 2003-2019a.; Město Uherský Brod – historické milníky města v letech, © 2003-2019; Památky a historie, 2008)

Obr. 4. Logo města Uherský Brod

Zdroj: Město Uherský Brod, © 2003-2019b.

Obr. 5. Znak města Uherský Brod

Zdroj: Město Uherský Brod, © 2003-2019b.

3.1 Sociálně-ekonomický charakter města Uherský Brod

Následující text podává přehled o skladbě obyvatel a zaměřuje se také na důsledky, které ovlivňují sociální vyloučení. Jak je uvedeno v tabulce (Tab. 1.) níže, celkem zde žije 16 758 obyvatel, z nichž necelá polovina je vdaná či ženatá. Více, jak polovina obyvatel, má alespoň výuční list nebo maturitu. Základní vzdělání převažuje nad vzděláním vysoko-

školským, kdy více, jak 15 % obyvatel, má základní vzdělání a téměř 11 % má vysokou školu.

Dle metodických vysvětlivek ČSÚ (2015) jsou osoby bydlící v zařízeních, osoby, pobývající v zařízeních s větším počtem osob, např. ubytovny, dětské domovy, léčebny atd. Osoby mimo byty a zařízení, jsou osoby v nouzových obydlích, mobilních objektech či rekreačních chatách. Takový způsob bydlení lze zaznamenat u 198 obyvatel.

Tab. 1. Vybrané charakteristiky obyvatel města Uherský Brod

		Počet obyvatel		Z toho	
		celkem	%	muži	ženy
Počet obyvatel		16 758	100,0	8 288	8 530
Věk	0 - 14	2 378	14,2	1 278	1 100
	15 - 64	11 536	68,8	5 819	5 717
	65 a více	2 811	16,8	1 118	1 693
	průměrný věk	41,4	x	39,6	43,1
Rodinný stav	svobodní	6 533	39,0	3 672	2 861
	vdané / ženatí	7 460	44,5	3 717	3 743
	rozvedení	1 503	9,0	623	880
	ovdovělí	1 249	7,5	205	1 044
Vzdělání	bez vzdělání	62	0,4	41	21
	základní	2 600	15,5	859	1 741
	učňovské	4 920	29,4	2 855	2 065
	středoškolské	4 014	24,0	1 779	2 235
	nástavbové	415	2,5	149	266
	vyšší odborné	143	0,9	54	89
	vysokoškolské	1 824	10,9	990	834
Způsob bydlení	v bytech	16 560	98,8	8 070	8 490
	v zařízeních	109	0,7	90	19
	mimo byty a zařízení	89	0,5	68	21

Zdroj: ČSÚ – SLDB 2011, vlastní zpracování

Určení přesného počtu bezdomovců je velmi problematické. Dle vedoucí sociálního odboru města Uherský Brod, město nevede evidenci bezdomovců. Počet lidí, kteří přespávají venku, nebo v noclehárně, pouze odhaduje a aktuálně se pohybuje mezi 40 až 60 lidmi. V návaznosti na skryté či potencionální bezdomovství, nemusí být tato čísla skutečná a konečná. Lidé bez domova se nejčastěji vyskytují na vlakovém a autobusovém nádraží, u nákupního centra, které je od vlakového nádraží vzdáleno pár kroků přes most a v centru města (náměstí, park).

3.1.1 Stárnutí obyvatel

S problematikou sociálního vyloučení úzce souvisí stárnutí obyvatel, které lze zaznamenat také v Uherském Brodě.

Tab. 2. Stárnutí obyvatel

	2006	2016	2017
65 a více	2 577	3 325	3 403
Průměrný věk	40,1	43,3	43,6
Index stáří	104	145	149

Zdroj: ČSÚ – počet a věkové složení obyvatel k 31.12.

podle obcí, vlastní zpracování

Předchozí tabulka (Tab. 2.) udává počet obyvatel nad 65 let v letech 2006, 2016 a 2017. Je zřejmé, že obyvatelé stárnou, zvyšuje se nejen jejich počet, ale také průměrný věk. Potvrzuje to také index stáří, kdy jeho hodnota byla ve všech sledovaných letech vyšší než 100, v posledním sledovaném roce dokonce připadá na 100 dětí ve věku 0 – 14 celkem 149 obyvatel nad 65 let. Především z preventivních důvodů je potřeba bojovat proti sociálnímu vyloučení u obyvatel nad 65 let (seniorů), které se u nich může vyskytovat z vícera příčin – nedostatek finančních prostředků, nemoci, diskriminace atd.

3.1.2 Nezaměstnanost

Sociální vyloučení je dále spojováno s trhem práce všeobecně, kdy především nezaměstnanost hraje významnou roli. Následující tabulka (Tab. 3.) podává přehled o vývoji nezaměstnanosti ve městě Uherský Brod v letech 2014 – 2018. Lze zaznamenat klesající tendenci, v roce 2014 byla míra nezaměstnaných 6,01 %, naproti tomu o čtyři roky později dosahuje míra nezaměstnaných osob v evidenci ÚP necelých dvou procent, konkrétně 1,82 %.

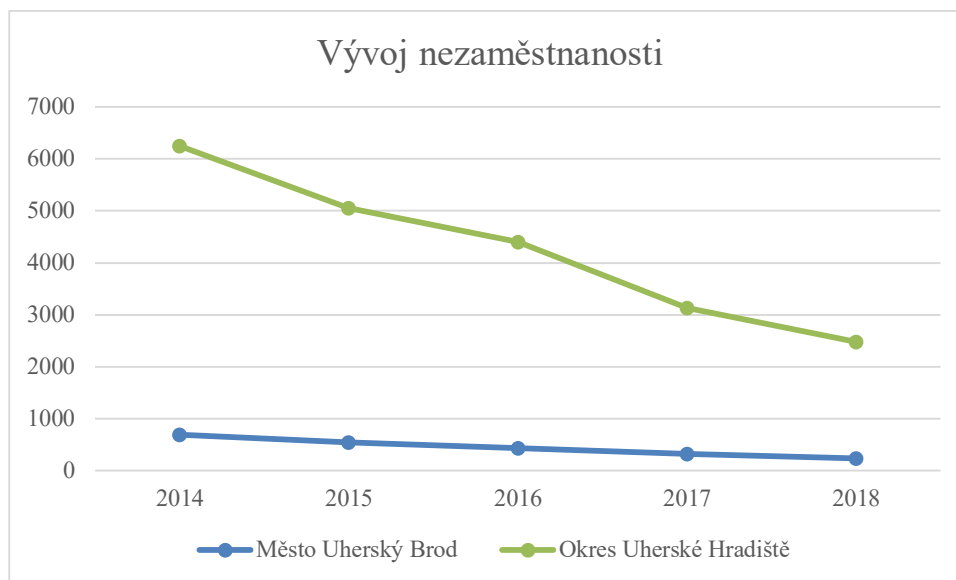
Tab. 3. Vývoj nezaměstnanosti v letech 2014 – 2018

	2014	2015	2016	2017	2018
Uchazeči o zaměstnání v evidenci ÚP	688	543	436	321	235
Míra nezaměstnanosti v %	6,01	4,76	3,86	2,82	1,82

Zdroj: ČSÚ – uchazeči o zaměstnání v evidenci úřadu práce, vlastní zpracování

Že se nejedná o ojedinělý trend, potvrzuje také následující graf (Obr. 6.), který znázorňuje vývoj nezaměstnanosti ve městě Uherský Brod a celém okrese Uherské Hradiště. Také zde

lze zaznamenat snižující se počet nezaměstnaných osob, což se dá vysvětlit příznivou situací na trhu práce, kdy se české ekonomice daří, zisky firem rostou a vznikají tak nové pracovní pozice. Na místě je ovšem obezřetnost, expanze nemusí být dlouhodobým faktorem, v případě nasycení trhu a dosažení vrcholu, začne ekonomika oslabovat a přichází recese.

Obr. 6. Vývoj nezaměstnanosti

Zdroj: ČSÚ – uchazeči o zaměstnání v evidenci úřadu práce, vlastní zpracování

Na druhou stranu, vznik nových pracovních pozic se potýká s nedostatek vhodných pracovních sil (nízké vzdělání, nedostatečná kvalifikace) a nemožnost zaměstnavatelů nalézt odpovídající pracovníky. Potvrzuje se, že vzdělání je jedním z rozhodujících faktorů v oblasti zaměstnanosti.

3.1.3 Romové

K romské národnosti se dle informací ČSÚ (2011) v Uherském Brodě nikdo nehlásí. Ale tak, jako všude, i v našem městě žije romská populace. Ze zprávy o stavu romské menšiny ve Zlínském kraji za rok 2017 (2018, s. 5) vyplývá, že v Uherském Brodě se počet Romů odhaduje na 170. Dále je zde uvedeno, že v Uherském Brodě se nenachází sociálně vyloučené romské lokality, s čím ale nesouhlasí krajský koordinátor a uvádí, že v ORP Uherský Brod se nachází sociálně vyloučené lokality, které ale nejsou blíže specifikovány. Z celkového počtu Romů bydlí 45 z nich v bytovém domě na Větrně (více o bytovém domě uvedeno v rámci kapitoly 3.2 Sociálně vyloučené lokality ve městě Uherský Brod), dále asi 23 na ubytovnách, zbývající část má především nájemní bydlení. Družstevní byt

nebo vlastní byt či dům se jeví spíše jako nedostupnou formou bydlení a mezi uherskobrodskými Romy není žádný, kdo by takový druh bydlení měl.

V oblasti vzdělání je rovný přístup ke vzdělání romských dětí ve všech základních školách prioritou, nejvíce romských dětí navštěvuje III. ZŠ Na Výsluní. Potvrzuje se ale, že romští rodiče nepovažují vzdělání za důležitou součást jejich života, a proto nemotivují ani své děti a ty následně nemají o vyšší vzdělání zájem. Po základní škole většina z nich navštěvuje učňovské školy, ze strany rodičů nejsou vedeni ke studiu na střední škole, rodiče mají také obavu z finanční náročnosti, se kterou spojují studium na střední škole. Dle informací od sociální pracovnice, spolupracující především s romskou národností menšinou, v roce 2018 studoval pouze 1 romský žák maturitní obor. Učiliště navštěvovalo 9 žáků a během roku 2018 byli 2 z nich z učiliště vyloučeni. Vyšší odbornou školu nebo vysokou školu nestudovalo žádné z romských dětí.

Co se týká nezaměstnanosti, u romského obyvatelstva lze zaznamenat vyšší míru nezaměstnaných lidí oproti majoritní části obyvatel města. V oblasti zaměstnanosti se Romové povětšinou potýkají s nízkou úrovní vzdělání, nedostatečným zájmem, špatnými pracovními návyky nebo výpovědí z důvodu krádeží či závislosti na návykových látkách. Vlivem absence zaměstnání se poté Romové potýkají s finančními problémy (zadluženost, exekuce, insolvence).

V Uherském Brodě nejsou zřízeny žádné romské ani proromské nevládní neziskové organizace. Nejen romské děti mohou svůj volný čas trávit v Nízkoprahovém zařízení pro děti a mládež Šrumec. Taktéž jsou pro romské rodiny s dětmi dostupné Sociálně aktivizační služba a další aktivity v rámci center pro rodiny s dětmi. V rámci 10. ročníku cyklu Lidová svatba, byl v roce 2017 v Muzeu Jana Ámose Komenského uveden muzikál Romská svatba. Jednalo se o jednu z nejvýznamnějších akcí v oblasti romské kultury. (Vláda ČR, 2018, s. 27)

3.2 Sociálně vyloučené lokality ve městě Uherský Brod

Pokud jde o sociálně vyloučené lokality v Uherském Brodě, ještě do roku 2015 by se dalo uvažovat o dvou sociálně vyloučených lokalitách – holobyty na ulici Vazová a ubytovací zařízení na ulici Větrná. V případě holobytů se jednalo o likusový dům, který byl určen pro dlouhodobé dlužníky nájemného. Tyto holobyty byly v roce 2015 zrušeny a všem obyvatelům, kteří byli občany Uherského Brodu, byly přiděleny byty na Větrné. V současnosti lze

o sociálně vyloučené lokalitě uvažovat pouze v souvislosti s ubytovacím zařízením na Větrné 2060.

Jedná se o starší bytový dům, který se nachází v zastavěné části města na okraji sídliště. Za bytovým domem se nachází zahrádkářská kolonie s chatami. Celková kapacita bytového domu je 123 bytů a bytový dům funguje na principu ubytovny, kdy při návštěvě některého z obyvatel se musí dotyčný prokázat občanským průkazem na vrátnici. Bytový dům disponuje byty 1. kategorie o velikosti 1 + 1 s celkovou plochou 45,66 m². Nájemné činí 63,80 Kč / m². V současné chvíli jsou všechny byty obsazeny, celkem zde žije 176 osob. Ve většině případů jde o sociálně slabé osoby pobírající sociální dávky, rodičovské příspěvky nebo starobní důchody. Z celkového počtu obyvatel bytového domu je 45 obyvatel romské národnosti. Míra nezaměstnanosti dosahuje 70 %, z celkového počtu osob pracuje pouze cca 50 lidí. Vysoká nezaměstnanost je ovlivněna nedostatečným vzděláním nebo kvalifikací, špatnou pracovní morálkou a často také prací na černo s využitím sociálního systému vyplácení dávek.

Obr. 7. Bytový dům Větrná 2060

Zdroj: vlastní (17.2.2019)

Město se v minulosti potýkalo s velmi vysokými dluhy na nájemném (až 200 000 Kč / rok) a vlivem toho byla zavedena opatření v podobě snížení doby trvání nájemní smlouvy. S novým nájemcem je uzavřena nájemní smlouva na dobu 3 měsíců, která se následně prodlužuje na maximálně 12 měsíců. V případech, kdy nájemce nedodrží platební podmínky, nájemní doba mu je snížena na 1 měsíc a každý měsíc je pak potřeba projednávat následné prodloužení. Lokalita se dále vyznačuje větším výskytem nepořádku kolem domu, než je tomu v ostatních částech města. Obyvatelé vyhodí nepoužívané věci a nepořádek před dům a to i přesto, že kontejnery na komunální odpad jsou vzdáleny pár metrů od domu a jsou pravidelně vyváženy.

Obr. 8. Nepořádek kolem bytového domu na Větrné

Zdroj: vlastní (15.2.2019)

Lokalita Větrná 2060 je již několik let součástí projektu „Domovníci v lokalitách Zlínského kraje“, kterou organizuje Argo, Společnost dobré vůle, Zlín (Argo, 2019) za účasti Zlínského kraje, který projekt podporuje formou dotací. V roce 2017 fungovalo domovníctví na Větrné od května téhož roku. Cílem projektu je podpora vzájemného respektu obyvatelstva a zajištění čistoty v dané lokalitě. Domovníctví vykonává většinou romský občan, který dbá na pořádek kolem popelnic, dodržování a udržování pořádku, sečení trávy kolem domu a celkově motivování obyvatel k udržování čistoty a dodržování pravidel občanského soužití. V závislosti na výši dotace, nemusí domovník v lokalitě působit celý rok, ale např. jen část roku (tak, jak tomu bylo v roce 2017). Výše zmíněný nepořádek kolem bytového domu je ovlivněn momentální absencí domovníka na Větrné. Naposledy funkci vykonávala romská občanka od března 2018 do konce roku 2018. Bohužel, pro rok 2019 nebyla zatím schválena dotace z krajského úřadu na tuto pozici a ani Město Uherský Brod

prozatím neschválilo finanční účast pro zajištění této pracovní pozice (jak tomu bylo např. v roce 2018).

4 PŘÍSTUPY K ŘEŠENÍ SOCIÁLNÍHO VYLOUČENÍ VE MĚSTĚ UHERSKÝ BROD

Kapitola s názvem přístupy k řešení sociálního vyloučení ve městě Uherský Brod podává přehled o státních, neziskových a dalších organizacích, které se zaměřují na sociální vyloučení a svou činností zmírňují jeho dopady a působí taktéž preventivně.

4.1 Město Uherský Brod

Odbor sociálních věcí vykonává svou činnost dle zákona č. 108/2006 Sb., o sociálních službách a zákona č. 111/2006 Sb., o pomoci v hmotné nouzi. Poskytuje sociální poradenství a zpracovává komunitní plány vedoucí k rozvoji sociální služby na území města. To vše za účasti kraje a osob, kterým jsou sociální služby poskytovány. Ve spolupráci s dalšími institucemi se podílí na řešení nepříznivých životních situací osob ohrožených sociálním vyloučením a svou činností se zapřičiňuje o jejich začlenění. Podřízeným oddělením je **Oddělení sociálně právní ochrany dětí**, které poskytuje sociální poradenství v oblasti ochrany dětí, vykonává funkci opatrovníka a poručníka, účastní se trestního a přestupkového řízení.

Sociální pracovník odboru sociálních věcí

Pracuje s konkrétní cílovou skupinou obyvatel a svou činností je vede ke zlepšení životních podmínek. V rámci sociálního odboru působí hned několik sociálních pracovníků včetně sociální kurátorky, která se zaměřuje na osoby vracející se z výkonu trestu. Jedna ze sociálních pracovnic supljuje funkci romské poradkyně a ve spolupráci s terénním pracovníkem Společnosti dobré vůle Argo (Argo, 2019) se zaměřuje na pomoc romské národnostní menšině a sociálně vyloučeným romským občanům.

Argo, Společnost dobré vůle, Zlín

Prostřednictvím terénních sociálních pracovníků působí společnost v 11 městech Zlínského kraje a jejím prostřednictvím napomáhají v těžké životní situaci a s řešením problémů romské národnostní menšině. Podílejí se na řešení problémů v oblasti bydlení, neplacení dluhů, zvýšení kvalifikace, hledání zaměstnání, zdravotní stav, docházka dětí do škol, volný čas dětí a mládeže a řešení konfliktů mezi lidmi žijící v sociálně vyloučených lokalitách. Je taktéž iniciátorem projektu „Domovníci v lokalitách Zlínského kraje“. (Argo, 2019)

Komunitní plán rozvoje sociálních služeb v Uherském Brodě

Je podkladem pro vytvoření střednědobého plánu rozvoje služeb v sociální oblasti v Uherském Brodě z roku 2017. „*Při komunitním plánování sociálních služeb se nejprve zpracovávají sociálně demografické analýzy, mapují se sociální služby a provádí se analýza přání a potřeb veřejnosti.*“ Komunitní plán podává přehled nejen o analýze uživatelů a poskytovatelů sociálních služeb, včetně hlavních zdrojů financování, ale především o opatřeních a aktivitách v oblasti sociálních služeb. Některá z nich již byla realizována. Z plánu dále vyplývá, že všechny analyzované služby byly vyhodnoceny jako potřebné a je proto nutné, zajistit jejich průběžné financování. (Město Uherský Brod, © 2003-2019c.)

Dále je Město Uherský Brod zřizovatelem **Sociálních služeb Uherský Brod**, které své služby poskytují od roku 2005. Služby zajišťuje a poskytuje hned v několika oblastech souvisejících se sociální problematikou a jejich výčet je uveden v následujícím textu včetně stručného popisu činností, které služba nabízí.

Pečovatelská služba

Ambulantní i terénní forma sociální pomoci pro seniory, osoby se zdravotním postižením a rodinám s více jak třemi dětmi, které se narodily současně. Pomoc je poskytována v činnostech, které již klienti nejsou schopni sami zvládat, je jim poskytnuta přiměřená podpora v činnostech, které sice zvládají, ale podporou a pomocí ze strany sociálních pracovníků jsou schopni žít ve svém domácím prostředí.

Nízkoprahové zařízení pro děti a mládež Šrumec

Je určeno pro děti a dospívající v nepříznivé sociální situaci, které usilují o změnu v dosavadním životě nebo jen potřebují radu, pomoc, podporu či doporučení, jak s danou situací v životě naložit. Rozdělení do skupin dle věku od 6 do 10 let a od 11 do 20 let. Služba je poskytována bezplatně. Kapacita je 25 uživatelů v rámci skupinové práce / daný okamžik a 4 individuální uživatelé / daný okamžik.

Sociálně aktivizační služba pro rodiny s dětmi

Terénní služba podporující rodiny s dětmi, které se potýkají dlouhodobě s nepříznivou sociální situací, která ohrožuje vývoj dětí (prevence proti odebírání dětí z rodin). Kapacita služby jsou 4 klienti v daný okamžik.

Denní stacionář

Je určen pro osoby s tělesným a mentálním postižením, kterým je prostřednictvím služby poskytována pomoc v souvislosti se základními lidskými potřebami, a jsou podporovány jejich osobní aktivity. Kapacita služby je 12 klientů v daný okamžik.

Domovy s pečovatelskou službou

Jedná se o dva bytové domy s celkovou kapacitou 158 bytových jednotek (z toho 20 bytů bezbariérových), další bytový dům je v současné době v rekonstrukci (obyvatelé byli přestěhováni do jiných DPS v rámci UB). Součástí DPS je lékařská ordinace, jídelna, prádelna, kadeřnictví, hygienické středisko a také zázemí pro poskytovanou pečovatelskou službu. Pro obyvatele jsou během roku pořádány různé aktivity (besedy, výlety, vystoupení dětí, taneční akce atd.) (Sociální služby Uherský Brod, © 2006-2019)

Tab. 4. Přehled klientů Sociálních služeb Uherský Brod v letech 2017 a 2018

Druh služby	Celkový počet stálých klientů		Celkový počet intervencí	
	2017	2018	2017	2018
Pečovatelská služba	253	261	-	-
Nízkoprahové zařízení pro děti a mládež	45	35	2 039 návštěv	2 214 návštěv
Sociálně aktivizační služby pro rodiny s dětmi	46 rodin	55 rodin	1 527	1 575
Denní stacionář pro osoby s tělesným a mentálním postižením	11	12	1 218	1 287
Domovy s pečovatelskou službou	164	156	-	-

Zdroj: interní informace od pracovníků sociálních služeb, vlastní zpracování

Předchozí tabulka (Tab. 4.) podává přehled o celkovém počtu klientů, kteří využívali v letech 2017 a 2018 služby Sociálních služeb Uherský Brod. Nárůst lze zaznamenat u pečovatelské služby, kdy v roce 2018 museli být 4 klienti s žádostí o službu odmítnuti z důvodu nedostatečné kapacity personálu. Ale dle informace od ředitelky Sociálních služeb Uherský Brod (Sociální služby Uherský Brod, 2019) je kapacita služby i tak dostatečná vzhledem k nízkému počtu odmítnutých žádostí. Z celkového počtu klientů PS v roce 2017 bylo 158 klientů obyvateli DPS, v roce 2018 to bylo 148 klientů. Nízkoprahové zařízení pro děti a mládež bylo koncem roku 2018 přestěhováno do nově zrekonstruovaných prostor v centru města, počet stálých klientů v roce 2018 je tedy ovlivněn stěhováním. Od přestěhování totiž NZDM eviduje 273 nových zájemců o službu, je tedy evidentní zvyšující se tendence o službu. Nové prostory umožnily zvýšení kapacity služby z 20 dětí na sou-

časných 25 v jednom okamžiku. Sociálně aktivizační služba spolupracovala v roce 2018 s 55 rodinami s dětmi z ORP Uherský Brod a kapacita služby je na počet uživatelů dostatečná. Denní stacionář navštěvovalo v roce 2017 pravidelně 11 klientů (průměrně 5 klientů za den) a v roce 2018 to bylo 12 klientů (průměrně 7 klientů za den). V letošním roce DS pravidelně navštěvuje 13 klientů. Zájem o službu se tedy mírně zvýšil, ale kapacita je prozatím dostačující. Současná kapacita DPS je plně obsazená, nepatrný pokles klientů v roce 2018 oproti roku 2017 je zapříčiněn probíhající rekonstrukcí v jednom z bytových domů DPS.

Financování činností Sociálních služeb Uherský Brod v roce 2018

Činnosti Sociálních služeb byly v roce 2018 financovány především z dotací MPSV (vyrovnávací platba Zlínského kraje), příspěvků zřizovatele a obcí, finančními dary soukromých osob a z projektu Podpora a rozvoj vybraných sociálních služeb na území Zlínského kraje (Sociálně aktivizační služby pro rodiny s dětmi) a z operačního programu IROP v rámci projektu Sociální integrace (Nízkoprahové zařízení pro děti a mládež Šrumec).

Do této podkapitoly bych dále zařadila **Domov pro osoby se zdravotním postižením Uherský Brod** a to i přesto, že zřizovatelem je Zlínský kraj a službu DZP Uherský Brod poskytují Sociální služby p.o., Uherské Hradiště. Město Uherský Brod totiž finančně podporuje provoz domova. DZP Uherský Brod zajišťuje celoroční pobyt dospělým osobám s mentálním a kombinovaným postižením, primárně je služba poskytována pro klienty ze zlínského regionu. Momentálně v domově bydlí 41 klientů, z toho 38 mužů a 3 ženy. Klienti jsou rozděleni do dvou věkových kategorií, v kategorii 18 – 26 let se jedná o 4 klienty, zbývajících 37 klientů je ve věku 27 – 65 let. Celková kapacita domova je 42 klientů. Domov poskytuje jednolůžkové a dvoulůžkové pokoje bez sociálního zařízení, to je společné. Klientům je zajištěna celodenní strava (snídaně, svačina, oběd, svačina a večeře) včetně pitného režimu. Budova domova se nachází v zastavěné oblasti s dostupností cca 10 minut do centra města. Mimo pobytovou službu jsou klientům poskytovány také služby v oblasti terapeutické (keramická dílna, šicí dílna, tělocvična aj.), možnosti se účastnit různých akcí (kulturní představení, pohybové aktivity atd.) a možnost absolvování ozdravných pobytů mimo domov (zahraniční i tuzemské pobytu u moře a na horách). Z celkového počtu klientů, 17 z nich využívá návazné služby jiných poskytovatelů (Terapeutická dílna sv. Justiny nebo Středisko komplexní péče o rodinu, školu a duševní zdraví Luisa). (Sociální služby Uherské Hradiště, © 2015; Transformační plán DZP Uherský Brod)

4.2 Charita Uherský Brod

Charita Uherský Brod je nestátní neziskovou organizací, jejíž činnost byla znovuobnovena v září roku 1992. Poskytuje sociální služby v oblasti pomoci, podpory, poradenství a zdravotní péče lidem v těžkých životních situacích. Jednotlivé služby jsou blíže popsány v následujícím textu.

Charitní pečovatelská služba

Jedná se o terénní sociální službu poskytovanou v domácnostech seniorů, osob s chronickým onemocněním, zdravotně tělesně postižených osob a rodin, kterým se narodily tři a více dětí najednou (pomoc zaměřená na úklid, praní, žehlení, zajištění nákupů či doprovázení maminky s dětmi s ohledem na individuální potřeby). Kapacita služby je 9 klientů v daný okamžik a 60 klientů za den. Charitní pečovatelská služba zajišťuje také rozvoz obědů a to maximálně pro 180 klientů v každý pracovní den a pro 100 klientů o víkendech a svátcích.

Azylový dům pro matky s dětmi v tísni

Poskytuje pobytovou službu matkám s dětmi v tísni a těhotným ženám, které se ocitly v krizové životní situaci. Kapacita AD je 9 bytových jednotek (dispozičně řešena jako byt 1 + KK s vlastní koupelnou a toaletou), celkem s 29-ti lůžky. Jedná se o placenou službu, poplatek činí pro těhotnou ženu 130 Kč / den a pro matku s dětmi 100 Kč matka / den a 70 Kč dítě / den.

Denní stacionář Domovinka

Zajišťuje ambulantní službu pomoci a podpory lidem starších 45-ti let trpící Alzheimerovou chorobou a jinými formami demence. Jedná se především o pomoc při osobní hygieně, oblékání, při podávání jídla a pití a v souvislosti s vyřizováním běžných záležitostí. Kapacita je 10 klientů za den.

Terapeutická dílna sv. Justiny

Tato ambulantní služba je určena pro všechny osoby s lehkým a středně těžkým mentálním postižením ve věkové skupině 15 – 64 let. Opět se jedná především o pomoc při osobní hygieně, pomoc při zajištění stravy nebo poskytování pracovních terapií. Dílna má v Uherském Brodě dvě pobočky, jedna se nachází v budově AD s celkovou kapacitou 14 klientů v jeden okamžik, druhá je v prostorách Městské nemocnice s poliklinikou a celková kapacita v daný okamžik je 10 klientů.

Centrum seniorů

Poskytuje terénní službu pro aktivní trávení volného času seniorů (osoba ve věku nad 55 let). Služba je poskytována buď individuálně, nebo formou uzavřených skupin s maximální kapacitou 10 klientů / skupina. Zázemí centra se nachází v budově Městské nemocnice s poliklinikou.

Nížkoprahové denní centrum sv. Vincence

Centrum se zaměřuje na pomoc lidem bez domova. Poskytuje pomoc při hledání bydlení, práce, při řešení zdravotního stavu nebo pomoc při zkontaktování se s rodinou. Služba je poskytována ambulantní i terénní formou. V zázemí centra je možné využít koupelny, denní místnosti s kuchyní a jídelnou a místa vyhrazeného pro praní a sušení prádla.

Noclehárna

Poskytuje přenocování a hygienické zázemí pro lidi, kteří se ocitli v nepříznivé sociální situaci spojené se ztrátou bydlení (osoby starší 18-ti let bez přístřeší nebo žijící ve zdraví ohrožujících podmínkách). Celková kapacita je 16 lůžek, z toho 12 pro muže a 4 pro ženy (nacházejí se v oddělených místnostech, zvlášť pro muže a zvlášť pro ženy). Služba je zpoplatněna, za přenocování se platí 50 Kč.

Odborné sociální poradenství

Pomáhá klientům v tíživé životní situaci zorientovat se v této situaci a s jejich pomocí nalézt řešení. Je určeno pro osoby od 18-ti let se zaměřením na seniory, rodiny s dětmi a bezdomovce. Jedná se o ambulantní službu, která má své zázemí na Polyfunkčním domě v Uherském Brodě a poskytována je teprve od dubna roku 2017.

Dobrovolnické centrum STOPA

V rámci centra se dobrovolníci podílejí na různorodých činnostech, které mají souvislost se sociální problematikou. Ať už jde o společnost v podobě procházek, povídání nebo čtení potřebným (senioři, zdravotně a tělesně postižení, osoby bez domova atd.), doučování dětí ze sociálně znevýhodněného prostředí, pořádání akcí pro děti nebo spolupráce s nízkoprahovým centrem pro děti a mládež atd. V roce 2018 centrum spolupracovalo s 65 dobrovolníky. (Charita, © 2019a.)

Následující tabulka (Tab. 5.) podává přehled o počtu klientů a celkovém počtu setkání s klienty v rámci služeb poskytovaných Charitou Uherský Brod. Vzhledem k absenci dat z roku 2018 z důvodu probíhajícího auditu, jsou vyčíslena data z roku 2016 a 2017.

Tab. 5. Přehled klientů Charity Uherský Brod v letech 2016 a 2017

Druh služby	Celkový počet stálých klientů		Celkový počet intervencí	
	2016	2017	2016	2017
Charitní pečovatelská služba	167	170	30 284	28 533
Azylový dům pro matky s dětmi v tísni	21 klientek 41 dětí	27 klientek 57 dětí	-	-
Denní stacionář Domovinka	12	14	-	-
Terapeutická dílna sv. Justiny	18	18	2 553	3 151
Centrum seniorů	54	54	1 069	1 242
Nízkoprahové denní centrum sv. Vincence	101	133	793	817
Noclehárna	-	-	34 smluv	71 smluv
Odborné sociální poradenství	-	-	nebylo zřízeno	53 smluv
Dobrovolnické centrum STOPA	-	-	950 hodin	727 hodin

Zdroj: Charita Uherský Brod, © 2019b., vlastní zpracování

U charitní pečovatelské služby lze zaznamenat mírný nárůst v počtu klientů v roce 2017 oproti roku 2016. V roce 2016 byl věkový průměr klientů 79 let, v roce 2017 se průměr zvýšil na 81 let. V obou sledovaných letech převažovala ženská klientela nad mužskou. V roce 2017 byla pečovatelská služba poskytována jedné rodině s trojčaty. Potřeba azylového domu je na místě, zájem o službu každoročně roste a jak vyplývá z aktuální informace Ohlédnutí za rokem 2018 (Charita, © 2019a.), v roce 2018 bylo přijato celkem 29 klientek s 66 dětmi. Na druhou stranu se v průběhu loňského roku podařilo zajistit vlastní, nájemní ubytování 13-ti klientkám. AD v současnosti eviduje 120 nových žádostí o ubytování. DS Domovinka muselo v roce 2016 přestat navštěvovat 8 klientů pro jejich zhoršený zdravotní stav. Věkový průměr klientů je 76,3 let. V roce 2017 byla zvýšena kapacita Terapeutické dílny sv. Justiny na současných 24 klientů v daný okamžik díky otevření nové dílny. Kapacita byla navýšena vlivem potřeby ze stran žadatelů o službu, kterou potvrzuje také vyšší počet setkání s klienty v rámci služby v roce 2017 oproti roku 2016. Počet stálých klientů Centra seniorů je v obou letech stejný, lze zaznamenat mírný nárůst celkového počtu intervencí. Zvyšující se počet aktivních klientů Nízkoprahového denního centra sv. Vincence napovídá, že předcházení sociálnímu vyloučení z důvodu ztráty bydlení či špatného zdravotního stavu je na místě. To dozajista potvrzuje také nárůst počtu uzavřených smluv s klienty, kteří využili v roce 2017 služeb noclehárny. V rámci služeb Charity Uherský Brod je služba odborného sociálního poradenství nabízena nově od roku 2017. O službu je poměrně velký zájem, smluvně byla poskytnuta poradenská pomoc 53 klientům a

u více než 30 klientů musela být služba odmítnuta z kapacitních důvodů. Počet dobrovolnických hodin, které vykonali dobrovolníci, v rámci Dobrovolnického centra STOPA, se v roce 2017 oproti roku 2016 sice snížil, ale jak uvádí koordinátorka dobrovolnictví, bylo to zapříčiněno tím, že se nepořádal tábor pro děti. Zájem o dobrovolnictví roste, jak ze strany dobrovolníků (v roce 2016 bylo evidováno 48 dobrovolníků, v roce 2017 už 64 dobrovolníků), tak ze strany zájemců o služby (nově spolupráce s DZP Uherský Brod).

Aktivity pro rozvoj služeb Charity Uherský Brod (připravované či v současnosti realizované projekty)

Podpora a rozvoj vybraných sociálních služeb ve Zlínském kraji – projekt financovaný z 85 % z ESF a z 15 % ze státního rozpočtu ČR, který je realizován v rámci OPZ s prioritní osou 2 – Sociální začleňování a boj s chudobou. Projekt se zaměřuje na zvýšení dostupnosti a kapacity sociálních služeb, jejíž cílovou skupinou jsou osoby se zdravotním postižením, osoby pečující o malé děti a rodiče samoživitelé.

Vzájemnou spolupráci ke zkvalitňování služeb – projekt v rámci programu INTERREG VA Slovenská republika a Česká republika, jehož cílem je zvýšit kvalitativní spolupráci mezi regionálními partnery (Charita Uherský Brod a Trnavská arcidiecézní charita) prostřednictvím rozvoje společného informačního prostoru, výměny zkušeností a vzdělání. Cílovou skupinou jsou obyvatelé ORP Uherský Brod a okresu Trnava (klienti, zaměstnanci a dobrovolníci).

Víceúčelové komunitní centrum Charity Uherský Brod – prostřednictvím IROP s prioritní osou 06.2 – Zkvalitnění veřejných služeb a podmínek života pro obyvatele regionů je realizován projekt, jehož hlavním cílem je vytvoření moderního zázemí pro víceúčelové komunitní centrum (volnočasové, kulturní a zájmové aktivity, terapeutické dílny, sociálně aktivizační služby, odborné sociální poradenství, kontaktní centrum). Díky projektu byl zakoupen objekt s pozemkem, který se v současné chvíli rekonstruuje a přestavuje tak, aby zde vzniklo zázemí pro víceúčelové komunitní centrum.

Podpora zaměstnanosti v Charitě Uherský Brod – projekt v rámci OPZ spolufinancován z 85 % z ESF a z 15 % ze státního rozpočtu ČR. Cílovou skupinou jsou uchazeči o zaměstnání. Projekt podporuje 10 vybraných osob z cílové skupiny k opětovnému návratu na trh práce, ze kterých budou vybrány 3 osoby, kterým bude umožněno absolvovat kurz Pracovník v sociálních službách, a poté budou zaměstnání. (Charita Uherský Brod, © 2019c.)

4.3 Sociální rehabilitace

Do skupiny sociální rehabilitace lze zařadit sociální službu, kterou dle § 70 zákona 108/2006 Sb., o sociálních službách, poskytuje **Středisko komplexní péče o rodinu, školu a duševní zdraví Luisa**. Jedná se o službu, která je poskytována osobám s duševním, mentálním nebo kombinovaným postižením a také osobám závislých na návykových látkách v ambulantní formě poskytování. Pro individuální formu je kapacita 3 klienti / daný okamžik, v případě skupinové formy je to 20 klientů. Služba je nabízena také v terénní formě, kdy kapacita je 1 klient / daný okamžik. Pro osoby závislé na návykových látkách je samostatně vymezeno setkávání jednou za dva týdny pod hlavičkou *A-klub*. (Luisa Centrum, 2018)

4.4 Občanská sdružení v Uherském Brodě

V Uherském Brodě se dále nachází několik neziskových organizací v podobě sdružení několika osob, spolků a zapsaných spolků. Je nutné podotknout, že ne všechny aktivity, které sdružení nabízí, jsou pro občany dostupné zdarma. U některých aktivit je vyžadována finanční účast zájemce o služby, a to buď částečně, nebo úplně.

Sdružení rovných šancí, z.s. Uherský Brod

Cílem sdružení je prosazení rovnoprávného zacházení zdravotně postižených osob ve společnosti. Sdružení organizuje volný čas zdravotně postižených osob prostřednictvím kulturních, vzdělávacích a sportovních činností, které mají pomoci odstranit fyzické a psychické bariéry a být nápomocné při začleňování do společnosti zdravých občanů. (Sdružení rovných šancí, 2019)

Centrum pro rodinu Beruška

Centrum je místem, kde mohou rodiče trávit společně čas s dětmi. Centrum nabízí různé druhy programů, jedná se např. o skupinku pro rodiče a děti (dle věku dětí se pravidelně každý týden setkávají rodiče a děti s ostatními rodiči a jejich dětmi), jesle s max. kapacitou 12 dětí nebo jednorázové akce pro rodiny i veřejnost (tematicky zaměřené akce probíhající každý měsíc). (Centrum pro rodinu Beruška, © 2017)

Centrum rodiny a zdraví

Centrum se zaměřuje na zdravotně postižené a znevýhodněné děti a mládež s hlavním cílem jejich začlenění mezi ostatní děti a mládež. Důraz je kladen na prosazování prorodinných aktivit. Mezi aktivity lze uvést např. pravidelné hry v herně, víkendové výlety, prázdninové akce u vody nebo letní táboráky. (Centrum rodiny a zdraví, © 2018)

Centrum pro rodinu Uherský Brod

Centrum je jednou z poboček pastoračního centra Olomouckého arcibiskupství a pomáhá při pastorační rodin prostřednictvím duchovních a volnočasových programů nejen pro celé rodiny, ale také pro děti, mládež a dospělé. Centrum je provozovatelem dětské skupiny Justýnka (předškolní zařízení) pro děti od 2 do 6 let s kapacitou 10 dětí / den. (Centrum pro rodinu Uherský Brod, © 2019)

Mozaika Uherský Brod

Spolek, který poskytuje lidem s handicapem nebo i bez něj, pomoc a podporu a prostřednictvím společenských, kulturních, vzdělávacích a sportovních aktivit nabízí členům možnost, jak trávit svůj volný čas. Jednou z priorit je nalezení cesty, jak zabránit předsudkům mezi lidmi (tedy především o lidech handicapovaných) a zmírnit psychické bariéry těchto lidí. (Mozaika, 2017)

Český klub nedoslýchavých Help

Nezisková organizace pro sluchově postižené (převážně nedoslýchavé), která poskytuje svým členům služby, prostřednictvím kterých mohou překonávat každodenní bariéry v jejich životě. Dále nabízí poradenskou činnost v oblasti zdravotní, ekonomické, technické a právní. (Česká alzheimerovská společnost, © 2015)

4.5 Shrnutí dostupných sociálních služeb

Zákon č. 108/2006 Sb., o sociálních službách (Česko, 2006, s. 1267) vymezuje pro poskytování sociálních služeb zařízení sociálních služeb. Ta jsou uvedena v následující tabulce (Tab. 6.), ve které je dále uvedeno, které z nich jsou dostupné a v jakém počtu pro občany města Uherský Brod.

Tab. 6. Zařízení sociálních služeb, dostupnost a počet zařízení
ve městě Uherský Brod

Název zařízení	Dostupnost	Počet zařízení
Centra denních služeb	Ne	-
Pečovatelská služba	Ano	2
Denní stacionáře	Ano	2
Týdenní stacionáře	Ne	-
Domovy pro osoby se zdravotním postižením	Ano	1
Domovy pro seniory	Ne	-
Domovy se zvláštním režimem	Ne	-
Domovy s pečovatelskou službou	Ano	3
Chráněné bydlení	Ne	-
Azylové domy	Ano	1
Domy na půl cesty	Ne	-
Zařízení pro krizovou pomoc	Ne	-
Nízkoprahová denní centra	Ano	1
Nízkoprahová zařízení pro děti a mládež	Ano	1
Noclehárny	Ano	1
Terapeutické komunity	Ne	-
Sociální poradenství	Ano	1
Sociálně terapeutické dílny	Ano	1
Sociálně aktivizační služby	Ano	2
Sociální rehabilitace	Ano	1
Pracoviště rané péče	Ne	-

Zdroj: vlastní zpracování

Nabídka dostupných sociálních služeb je poměrně široká. Skupiny lidí, které jsou nejohroženější sociálním vyloučením, mají možnost výběru hned z několika služeb, prostřednictvím které mohou svou situaci řešit. Dostupné služby jsou vhodně doplněny o aktivity a činnost neziskových organizací, které se ale především zaměřují na rodiny s dětmi a zdravotně postižené občany.

Výčet uvedených sociálních služeb byl popsán tak, jak jsou služby nabízeny v rámci poskytovatele. Následující text se zaměřuje na shrnutí dostupných sociálních služeb a zjištěné informace jsou zpracovány dle kategorií osob, kterým je sociální služba určena.

Bezdomovci

Pro osoby bez přístřeší jsou v Uherském Brodě dominantní služby Charity, která provozuje, jak Nízkoprahové denní centrum sv. Vincence, tak noclehárnu (jak pro muže, tak pro ženy). Charita dále nabízí odborné sociální poradenství, které je dostupné také pro bezdomovce. Je ale otázkou, kolik z nich ho využívá, svou situaci spíše řeší v denním centru, noclehárně a ve spolupráci se sociální kurátorkou ze sociálního odboru. V Uherském Brodě není azylový dům pro ženy a muže, dá se ale říci, že jeho absenci supluje denní centrum a noclehárna.

Osoby závislé na návykových látkách

Pro osoby závislé na návykových látkách slouží tzv. A-klub, který je organizován v rámci služeb Střediska komplexní péče o rodinu, školu a duševní zdraví Luisa. Prostřednictvím klubu se osoby závislé setkávají jednou za dva týdny v rámci uzavřené skupiny a motivují se k abstinenci. V případech, kdy jsou osoby závislé na návykových látkách a jsou bez střechy nad hlavou, lze o sociální pomoci uvažovat také v rámci Nízkoprahového denního centra sv. Vincence.

Rodiny s dětmi

Děti z Uherského Brodu mohou trávit svůj volný čas v jednom z nízkoprahových zařízení, jehož činnost je poskytována v rámci Sociálních služeb Uherský Brod, které dále nabízí Sociálně aktivizační služby pro rodinu s dětmi. Pro společné trávení času rodičů s dětmi je dostupné také Centrum pro rodinu Beruška a dále Centrum pro rodinu Uherský Brod, které se zaměřuje spíše na duchovní a volnočasové aktivity dětí, dospělých a také celých rodin. Zde bych uvedla také Centrum rodiny a zdraví, které spolupracuje s rodinami, kde žijí zdravotně postižené a znevýhodněné děti a prostřednictvím aktivit centra se snaží o bezproblémové začlenění dětí do společnosti. Dále pro matky s dětmi, které se ocitly v nepříznivé životní situaci, nabízí střechu nad hlavou Azylový dům pro matky s dětmi v tísní Uherský Brod. Dětem z azylového domu i těm, které navštěvují nízkoprahové zařízení, se věnují také dobrovolníci z Dobrovolnického centra STOPA a to nejen formou pořádání různých akcí a volnočasových aktivit, ale také formou doučování a přípravy na vyučování.

Romové

V Uherském Brodě se nenachází sociální služba, která by byla zaměřená vyloženě a pouze jen pro romskou národnostní menšinu. Všechny dostupné služby jsou nabízeny pro všechny občany bez omezení. Romské děti tráví svůj volný čas nejčastěji v Nízkoprahovém zařízení pro děti a mládež Šrumec. Nejvýrazněji se v oblasti romské problematiky projevuje činnost sociální pracovníce odboru sociálního ve spolupráci s terénní pracovnící Arga, Společnosti dobré vůle. Sociální pracovníce de facto supluje funkci romské poradkyně a díky dlouhodobé spolupráci a vzájemné důvěře mezi ní a Romy se nejedná o nutnost řešení nevladatelných problémů. V Uherském Brodě není žádné romské občanské sdružení, ale jak již bylo uvedeno, všechny dostupné služby jsou nabízeny všem občanům rovnocenně a bez omezení.

Senioři

Pro seniory je dostupná pečovatelská služba, v rámci které jsou rozváženy také obědy. Pečovatelskou službu nabízí jak Sociální služby, tak Charita Uherský Brod. Pečovatelská služba je také součástí DPS, která je v současnosti dostupná prostřednictvím dvou bytových domů. Svůj volný čas mohou senioři trávit v Centru seniorů. Dále je seniorům k dispozici odborné sociální poradenství (např. v oblasti dluhové pomoci) a svůj čas jim věnují také dobrovolníci v rámci Dobrovolnického centra STOPA. Pro osoby, které trpí různými formami demence je zřízen denní stacionář Domovinka. V Uherském Brodě zcela chybí zařízení Domova pro seniory, nejbližší zařízení tohoto typu se nachází v Nezdenicích (součástí ORP Uherský Brod), a také Domov se zvláštním režimem pro osoby trpící stařeckou nebo jinou formou demence (nově bylo vybudováno 27 lůžek v Nezdenicích, ale na úkor úbytku 50-ti lůžek v rámci služby Domova pro seniory).

Zdravotně tělesně a duševně postižení

Nejvíce dominantní službou pro zdravotně tělesně a duševně postižené osoby je fungující DZP Uherský Brod, kde celoročně bydlí kolem 40-ti osob. Do roku 2018 byla v rámci DZP poskytována také služba týdenního stacionáře, která byla ale ke konci roku ukončena (z rozhodnutí krajského úřadu Zlínského kraje). Dále jsou pro zdravotně tělesně a duševně postižené dostupné služby, v rámci kterých tráví svůj volný čas a pomocí aktivit, pracují na

zlepšení svého zdravotního stavu. Jedná se o Denní stacionář, Terapeutickou dílnu sv. Justiny, Sdružení rovných šancí, klub Help, spolek Mozaika nebo komplexní středisko Luisa.

5 NÁVRHY MOŽNÝCH ŘEŠENÍ K OMEZENÍ SOCIÁLNÍHO VYLOUČENÍ VE MĚSTĚ UHERSKÝ BROD

Na základě zhodnocení přístupů k problematice sociálního vyloučení v Uherském Brodě, se nyní nabízí navržení možných opatření, která by omezila či zmírnila projevy sociálního vyloučení.

Uherský Brod se již delší dobu potýká s nedostatek finančně dostupného nájemního bydlení (tzv. sociální bydlení). Současná kapacita malometrážních bytů je plně obsazena a vzhledem k počtu žádostí o malometrážní bydlení se domnívám, že výstavba bytů pro sociálně slabé rodiny by byla značným přínosem pro oblast řešení sociálního vyloučení. Navýšení kapacity sociálního bydlení by navíc mohlo poskytnout podmínky pro zavedení prostupného bydlení, prostřednictvím kterého by lidé využívajících služeb noclehárny, následně pak ubytoven, měli větší šanci k získání finančně dostupného nájemního bydlení. Projekt by se mohl realizovat ve spolupráci se Zlínským krajem za účasti města Uherský Brod. Popřípadě žádostí o dotaci od Ministerstva pro místní rozvoj v rámci programu Podpora bydlení pro rok 2019, z podprogramu Podporované byty, jehož cílem je mimo jiné podpora nově vzniklých vstupních bytů, které slouží k sociálnímu bydlení. Dále by bylo možné uvažovat o žádosti o podporu v rámci výzev Evropské Unie. Aktuálně vyhlášená výzva s názvem Podpora programu Housing First (Bydlení především) se nabízí, jako jedna z možností řešení, jak podpořit sociální začleňování.

I přesto, že aktuální kapacita PS je momentálně dostačující, potřeby uživatelů služby se mohou různě měnit (s odkazem na zvyšující se index stáří) a to především v terénní formě poskytování služby. Reakcí na výzvu Nová řešení pro tíživé sociální problémy v rámci OPZ by mohlo město, resp. poskytovatel sociálních služeb (Sociální služby Uherský Brod) žádat o dotaci na provedení analýzy stávajících služeb, analýzy potřeb cílových skupin či potřeb pracovníků služby a tím tak předcházet sociálnímu vyloučení. S tím dozajista souvisí také potřeba kvalitních sociálních pracovníků, prostřednictvím kterých mohou být sociální služby poskytovány. I pomocí této analýzy by se mohlo zlepšit společenské povědomí o práci v sociálních službách a v návaznosti na její prestiž by mohlo povolání v sociálních službách přilákat více zájemců o tuto práci.

Prostřednictvím analýzy sociálních služeb bylo dále zjištěno, že v Uherském Brodě zcela chybí Domov pro seniory a především pak Domov se zvláštním režimem. Ještě v únoru tohoto roku nebyla v ORP Uherský Brod žádná lůžka DZR. Od března 2019 je nově ote-

vřeno oddělení DZR v Nezdenicích, ovšem počet lůžek je omezený. Vzhledem ke stárnutí populace se domnívám, že by bylo namísto navýšit kapacitu pobytových zařízení pro seniory ať už výstavbou nového Domova pro seniory nebo alespoň rozšířením kapacity stávajících zařízení DPS. Opět se nabízí možnost financování výstavby z dotací Ministerstva pro místní rozvoj nebo Evropské Unie. V případě výstavby pobytového zařízení pro seniory nelze opomenout následné financování provozu domova, které by mohlo finančně podpořit Město Uherský Brod za účasti Zlínského kraje prostřednictvím vyrovnávacích plateb.

K předcházení sociálního vyloučení u seniorů je nezbytné jejich plnohodnotné začlenění do společnosti, kterého lze docílit prostřednictvím jejich vzájemného setkávání, podporou k aktivnímu přístupu k životu a vědomím, že v případě potřeby se mají na koho obrátit. Navrhuji rozšíření dosavadní sociální služby Centra seniorů také o ambulantní formu poskytování služby, prostřednictvím které by došlo k utužení stávajících kontaktů mezi členy centra a taktéž k navázání kontaktů nových. V této souvislosti by bylo potřeba vyřešit prostory, které by poskytovaly zázemí centra, např. v součinnosti s městem Uherský Brod, které by volné prostory poskytlo. V otázce udržení dobrého fyzického a psychického stavu seniorů, považuji za důležitou práci dobrovolníků, kteří mají zájem účastnit se společných aktivit se seniory. Obzvláště potom setkávání mezigeneračních skupin lidí, která jsou v otázce pochopení dvou odlišných generací klíčová. I přesto, že počet dobrovolníků se zvyšuje, navrhovala bych zviditelnění služeb dobrovolnického centra a přilákání více dobrovolníků, kteří by měli zájem a chuť trávit svůj volný čas se seniory. Jedním z řešení je vytvoření stránek dobrovolnického centra na sociálních sítích (např. Facebook), kde je velmi vysoká pravděpodobnost oslovení mladé generace lidí.

Pokud jde o romskou národnostní menšinu, dalo by se říci, že s romskými občany není nutné řešit nevladatelné problémy. Mám za to, že tato situace je uspokojivá především vlivem práce sociální pracovnice, která s větší částí romských občanů spolupracuje. Ti jsou na ni zvyklí, důvěřují jí a v důsledku dlouhodobé spolupráce mají zájem na řešení své situace. V této souvislosti bych navrhovala zřízení pozice romské poradkyně, kterou by zastávala zmíněná sociální pracovnice na plný úvazek (v současnosti má na starost i další sociálně vyloučené občany).

Pro boj se sociálním vyloučením považují za klíčové dostatečné a kvalifikované vzdělání, prostřednictvím kterého mají jedinci lepší pozici a uplatnitelnost na trhu práce. Nejen vlastní touha po vzdělání, ale především potřeba kvalifikovaných pracovních sil, po kterých je na trhu práce stále větší poptávka, by měla vést k tomu, aby se lidé chtěli vzdělávat.

V této souvislosti je potřeba vést ke vzdělání již malé děti, pravidelnou docházkou do mateřských škol, základních škol, středních škol a popř. škol vysokých. Rodina, její podpora a vytvoření vhodných podmínek pro případné vzdělávání se je v tomto ohledu stěžejní. U sociálně vyloučených, kteří bojují s nezaměstnaností, je jednou z možností, jak zvýšit své vzdělání, navštěvovat vzdělávací kurzy. Takové kurzy mohou být inspirací pro děti rodičů, které kurzy navštěvují nebo naopak, mohou vyvolat touhu po kvalitním vzdělání v rámci standardní doby studia a předcházet tak do budoucna potřebě různých kurzů. Praktickým příkladem takových kurzů je projekt vzdělávacích kurzů pro dospělé, který je představen v následující kapitole 6.

6 PROJEKT VEDOUCÍ K OMEZENÍ SOCIÁLNÍHO VYLOUČENÍ VE MĚSTĚ UHERSKÝ BROAD

Projektová část diplomové práce má za cíl navrhnout projekt, prostřednictvím něhož by se omezil výskyt sociálního vyloučení ve městě Uherský Brod. Na základě teoretických poznatků z oblasti sociálního vyloučení a následné analýzy dostupných sociálních služeb v Uherském Brodě, považují za klíčové vzdělání, které je základem pro nalezení kvalitní práce se kterou se následně pojí dostatečné finanční ohodnocení a tím pádem zajištění důstojného bydlení. Při absenci některého z výše uvedených faktorů, dochází k sociálnímu vyloučení.

Následující projekt se zaměřuje na intenzivní vzdělávací kurzy pro dospělé obyvatele (převážně ze sociálně vyloučené lokality), kterým bude prostřednictvím kurzů umožněno zapojení se do aktivit v oblasti vzdělání a to takovým způsobem, že po absolvování níže specifikovaných kurzů by měli být schopni si najít odpovídající práci a být součástí společnosti s patřičnou důstojností a hrdostí.

6.1 Popis projektu

V rámci popisu projektu je představen projekt vzdělávacích kurzů včetně jeho hlavních cílů, cílových skupin a blíže jsou popsány jednotlivé kurzy. V neposlední řadě je nastíněn časový harmonogram kurzů.

Pro účely této práce ponese projekt název „*Vzdělávací kurzy pro dospělé Ámos*“ a jak již z názvu vyplývá, jedná se o kurzy, prostřednictvím kterých budou mít dospělí možnost získat nové zkušenosti a to nejen v oblasti vzdělání. Kurzy je povedou k samostatnosti, nezávislosti, soběstačnosti a oni tak budou moci zlepšit své postavení na trhu práce.

Název: Vzdělávací kurzy pro dospělé Ámos

Zprostředkovatel: Bc. Lenka Bršlicová

Močidla 2161

688 01 Uherský Brod

IČO: 06684866

Zprostředkovatelem, resp. žadatelem o finanční podporu ve formě dotace, bude fyzická osoba, podnikající na základě živnostenského oprávnění v oborech činností: Poradenská a

konzultační činnost, zpracování odborných studií a posudků, mimoškolní výchova a vzdělávání, pořádání kurzů, školení, včetně lektorské činnosti a výroba, obchod a služby jinde nezařazené. Zprostředkovatel bude současně také lektorem jednotlivých kurzů.

6.1.1 Cíl projektu

Hlavním cílem projektu je zapojení osob ze sociálně vyloučené lokality do aktivit, které jim dají možnost vzdělávat se, zjistit jakým směrem se ve svém profesním životě chtějí a mají ubírat a pomohou jim při hledání práce a opětovnému začlenění se na trh práce.

Projekt řeší především problém nedostatečné kvalifikace, který brání lidem ze sociálně vyloučené lokality nalezení práce. Příčiny, se kterými se tyto lidé potýkají, jsou vlivem nízké vzdělanosti a v důsledku dlouhodobé nezaměstnanosti, ztráta pracovních návyků a nemožnost nalezení práce. Vlivem toho je jejich opětovné navrácení na trh práce velmi problematické.

6.1.2 Cílová skupina

Cílovou skupinou projektu jsou občané města Uherský Brod, kteří splňují podmínku věku 18 let a více, jsou dlouhodobě nezaměstnaní a vlivem nízké kvalifikace nemohou najít práci. Dále osobám, které jsou ohroženy sociálním vyloučením vlivem etnického původu, žijí v sociálně vyloučené lokalitě a jsou ohroženy chudobou.

Výběr uchazečů, kterým bude umožněno absolvovat vzdělávací kurzy, bude probíhat ve spolupráci se sociálním odborem města Uherský Brod (sociální pracovníci zabývající se romskou menšinou a terénní pracovníci Arga, Společnosti dobré vůle) a Úřadem práce Uherský Brod. Do projektu bude zapojeno celkem 20 lidí z cílové skupiny. Po předchozím zhodnocení a především na doporučení sociální pracovnice, bude osloveno 20 lidí z cílové skupiny, kterým bude umožněno absolvovat jednotlivé kurzy.

6.1.3 Představení jednotlivých kurzů

V rámci projektu jsou představeny čtyři kurzy, které účastníkům umožní získat dovednosti, pomocí kterých by si následně měli být schopni najít a udržet práci. Doprovodnými aktivitami v rámci kurzů bude spolupráce s odborným sociálním poradenstvím, konzultační činnost, zprostředkování kontaktu s ÚP, školami a potencionálními zaměstnavateli.

Jednotlivé kurzy mají za úkol především simulovat pravidelnost, resp. pomocí pravidelných setkání si účastníci „zažijí“ jejich pravidelné navštěvování a tím i následná pracovní

docházka by měla být bezproblémová. Níže uvedené kurzy na sebe budou navazovat a podmínkou účasti na dalším kurzu bude předchozí úspěšně absolvovaný kurz. Celkem budou otevřeny čtyři kurzy a činnosti, které budou v rámci kurzů probíhat, jsou popsány níže.

- **Kurz češtiny a všeobecného přehledu (kurz č. 1)**

Na úvod kurzu budou účastníci vyzváni k tomu, aby se představili, řekli o sobě pár vět a také důvod, proč se rozhodli kurzu zúčastnit. To se může zdát jako zdánlivě jednoduché, ale pro některé z nás je to nepřekonatelný problém, které by mělo absolvování kurzu vyřešit. V rámci tohoto kurzu si účastníci zopakují základní gramatické předpoklady pro psanou i mluvenou formu českého jazyka. Získají všeobecný přehled o zemi, ve které žijí, včetně základních historických milníků.

Kurz bude v souvislosti se zapojením etnických menšin, pro které není český jazyk, jazykem mateřským, přizpůsoben jazykovým dovednostem těchto menšin (předpokládá se zapojení asi 2 cizinců).

- **Kurz finanční gramotnosti (kurz č. 2)**

Kurz poskytne znalosti a dovednosti prostřednictvím, kterých účastníci lépe porozumí financím, dozví se, jak správně s nimi zacházet a jak naložit s financemi v konkrétních životních situacích. Nejprve budou představeny základní informace o penězích (měna, dluh, úrok) a transakcích (hotovost, platby kartou, složenkou). Možnost zřízení bankovního účtu (výběr a doporučení nejlepší varianty, pomoc při zřízení). Rozlišení různých druhů příjmů a výdajů (hrubá x čistá mzda, povinné pojištění, daňové zatížení) a plánování rodinného rozpočtu (nutné výdaje, spoření, evidence plateb, plánování nákupů a spotřeby). Taktéž bude řešena úvěrová problematika (rizika, úrokové sazby, inflace) a v neposlední řadě úvěrové podvody (rychlé půjčky, lichva).

- **Motivační kurz (kurz č. 3)**

Cílem kurzu je uvědomění si, proč to daný jedinec vlastně dělá, nalezení důvodů, proč chce něco měnit a že to má smysl. Především formou skupinových aktivit (spolupráce mezi sebou jako základ pro budoucí dobré vztahy se spolupracovníky) povede k motivování k nalezení si práce a k jejímu udržení si. Součástí motivačního kurzu je také téma zdraví, vzhledu a péče o sebe. Dále se účastníci naučí zorientovat se na trhu práce (kde práci hledat, typy pracovních úvazků, zákoník práce – práva a povinnosti zaměstnavatelů a zaměstnanců).

- **Práce s úsměvem (kurz č. 4)**

Úspěšný absolvent kurzu by měl být na konci schopen sepsat svůj životopis včetně motivačního dopisu k získání práce. Praktické ukázky běžných pracovních pohovorů (typické otázky, situace a jak je řešit). Základní zvládnutí práce na počítači, práce s tiskárnou, e-mailová komunikace (zřízení e-mailové schránky, účtu na sociálních sítích). Domácí úkoly, řešení ukázkových situací, se kterými se mohou setkat (praktické nácviky). Jednání se zaměstnavateli (získání informací o volných pracovních místech, oslovení konkrétních zaměstnavatelů, možnost získání tréninkových pracovních míst).

Podmínkou pro absolvování následujícího kurzu je pravidelná docházka do kurzu a úspěšné zvládnutí závěrečného testu, kterému bude předcházet společná diskuze a zhodnocení poznatků, které si z kurzu jednotliví účastníci odnesli. Výstupem ze závěrečného kurzu práce s úsměvem bude certifikát o absolvování série kurzů a doporučující dopis pro potenciálního zaměstnavatele.

Dále bude součástí každého kurzu možnost spolupráce s odborným sociálním poradenstvím a konzultační činnost se sociálním pracovníkem.

- **Odborné sociální poradenství**

Již fungující služba (poskytovatelem je Charita Uherský Brod), která bude pro potřeby vzdělávacích kurzů rozšířena o daný počet hodin a v tuto dobu zde bude odborné sociální poradenství poskytováno účastníkům kurzů v rámci projektu vzdělávacích kurzů.

- **Konzultační činnost**

Konzultace mezi účastníkem kurzu a sociálním pracovníkem a to buď v individuální formě (řešení konkrétních situací, posun účastníka v oblasti zaměstnání) nebo formou skupinového předávání si zkušeností mezi účastníky kurzu a nalezení společných řešení.

6.1.4 Časový harmonogram

Každý jeden kurz bude probíhat pravidelně každý den po dobu následujících dvou týdnů. Bude se tedy jednat o čtyři intenzivní dvoutýdenní kurzy, které podpoří pravidelnost a simulují docházení do budoucí práce.

Časová náročnost kurzů

Kurz č. 1 – probíhá od pondělí do čtvrtka od 9.00 do 12.00 v následujících dvou týdnech. Celkový rozsah kurzu je 24 hodin přednášek, cvičení, diskuze a závěrečný test.

Kurz č. 2 – probíhá od pondělí do pátku od 13.00 do 16.00 v následujících dvou týdnech. Celkový rozsah kurzu je 30 hodin přednášek, lekcí, praktických cvičení, diskuze a závěrečný test. Součástí je beseda s odborníkem z oblasti financí.

Kurz č. 3 – probíhá od pondělí do čtvrtka od 9.00 do 12.00 v následujících dvou týdnech. Celkový rozsah kurzu je 24 hodin přednášek, skupinových aktivit, diskuze a závěrečný test.

Kurz č. 4 – probíhá od pondělí do pátku od 13.00 do 16.00 v následujících dvou týdnech. Celkový rozsah kurzu je 30 hodin přednášek, praktických ukázek, cvičení, diskuze a závěrečný test.

Celková časová náročnost všech kurzů je 8 týdnů (resp. 2 měsíce) a celkem 108 hodin přednášek, lekcí a praktických cvičení.

Termín realizace kurzů

V návaznosti na zajištění dostatečných finančních prostředků pro realizaci kurzů, je předpoklad termínu realizace kurzů na období od začátku října 2019 do konce listopadu 2019. V následující tabulce (Tab. 7.) je znázorněn časový harmonogram realizace vzdělávacích kurzů graficky.

Tab. 7. Grafické znázornění časového harmonogramu vzdělávacích kurzů

Název činnosti	Rok 2019							
	Květen	Červen	Červenec	Srpen	Září	Říjen	Listopad	Prosinec
Zpracování projektu								
Výběr uchazečů								
Sepsání žádosti o podporu								
Podání žádosti o podporu								
Vyhodnocení žádosti								
Realizace kurzů								
Čerpání dotace - průběžně								
Vyhodnocení úspěšnosti								

Zdroj: vlastní zpracování

Grafické znázornění časového harmonogramu je praktickým odrazem realizace vzdělávacích kurzů za předpokladu financování projektu z dotačního programu, podrobněji o financování v kapitole 6.2.2 Financování projektu.

6.1.5 Publicita

Kurzy nebudou nijak veřejně propagovány. Potencionální účastníci se o kurzech dozví od své sociální pracovnice, která je (ve spolupráci s terénní pracovníci a pracovníci ÚP) doporučí k absolvování kurzů. Do budoucna, při opakovaném pořádání kurzů, lze uvažovat o tištěné inzerci v Brodském zpravodaji, který vydává jednou měsíčně Město Uherský Brod a do schránek občanů je doručován zdarma nebo kladnými referencemi z řad úspěšných absolventů kurzů.

6.2 Realizace a financování projektu

Následující text je věnován způsobu realizace projektu, popisuje realizační tým a také financování projektu včetně rozpočtového hlediska.

6.2.1 Způsob realizace projektu a popis realizačního týmu

Kurzy budou realizovány v prostorách na Polyfunkčním domě v Uherském Brodě. Jedná se o kancelářské prostory s výměrou 40 m², které jsou uzpůsobeny k pořádání různých druhů kurzů. Vzhledem k časovému harmonogramu a krátkodobému trvání vzdělávacích kurzů (v rozsahu dvou měsíců), budou po tuto dobu prostory vyhrazeny těmto kurzům bez výrazného omezení jeho dalšího užívání. Na Polyfunkčním domě má zázemí také Odborné sociální poradenství, které bude po dobu trvání vzdělávacích kurzů poskytovat účastníkům své služby. I z tohoto důvodu je upřednostněna volba těchto prostor.

Realizační tým, který zařítuje kurzy, bude sestaven z lektora vzdělávacích kurzů, který spolupracuje se sociální pracovníci sociálního odboru města Uherský Brod, terénní pracovníci společnosti Argo a ÚP Uherský Brod. Dále bude součástí týmu externí odborník z praxe v oblasti financí a bude probíhat spolupráce se sociálním pracovníkem sociálního poradenství.

6.2.2 Financování projektu

V současné době není vyhlášena žádná vhodná výzva, v rámci které by se dalo žádat o finanční podporu formou dotace. Do budoucna lze uvažovat o žádosti z Programu dotací města Uherský Brod na podporu různých oblastí činnosti. Jedná se o program, který je zaměřen na přímou finanční podporu pravidelné či jednorázové činnosti (různé oblasti lidské činnosti), která všestranně a pestře rozvíjí život občanů města Uherský Brod. Minimální výše podpory je 3 000 Kč, maximální výše podpory činí 50 000 Kč. Oprávněnými žadateli

pro tuto výzvu jsou fyzické nebo právnické osoby, vyjma obchodních společností, se sídlem na území města Uherský Brod. Oprávněný žadatel podává písemnou žádost na předepsaném tiskopise.

Výzva pro 2. pololetí kalendářního roku 2019, by měla být Odborem školství, kultury a sportu města Uherský Brod, vyhlášena do 30. 06. 2019. Následné podání žádosti bude možné od 01. 08. 2019 do 31. 08. 2019. Celková předpokládaná výše dotace na celý kalendářní rok 2019 je stanovena na 500 000 Kč pro všechny oprávněné žadatele. (Město Uherský Brod, © 2003-2019d.)

Dalším možným zdrojem financování je žádost o podporu z Operačního programu Zaměstnanost 2014-2020 v rámci vhodné výzvy, která by byla vyhlášena. Mohlo by se jednat o výzvy, které se zaměřují na podporu zaměstnanosti, dalšího vzdělání nebo sociálního začleňování a boje s chudobou. (Evropská unie, 2019)

6.2.3 Rozpočet projektu

Na základě plánovaných aktivit a obsahu jednotlivých kurzů se nyní uvažuje o předpokládaném rozpočtu celého projektu, který bude podkladem pro žádost a získání prostředků z vybraného dotačního programu. Přehled jednotlivých nákladů je součástí následující tabulky (Tab. 8.).

Tab. 8. Přehled nákladů projektu vzdělávacích kurzů pro dospělé

Druh nákladu		Náklady celkem
Nájemné	Nájem včetně energií	5 662 Kč
Mzdové náklady	Lektor	20 400 Kč
	Externí odborník	3 000 Kč
	Sociální poradenství	2 000 Kč
Spotřební materiál	Brožury	2 200 Kč
	Certifikáty	300 Kč
	Zápisníky	400 Kč
	Psací potřeby	500 Kč
Ostatní	Občerstvení	3 600 Kč
CELKEM		38 062 Kč

Zdroj: vlastní zpracování

Nájemné – celkový náklad nájemného je vypočten jako poměrná část z celkového nájmu za prostory. Nájem prostor činí 8 808 Kč včetně energií a poměrná část je z této částky vypočtena za předpokladu obsazenosti prostor 21 pracovních dní v měsíci / 8 hodin / den. Celková obsazenost prostor v době realizace kurzů je 18 pracovních dní v měsíci / 3 hodi-

ny / den. Poměrná část nájmu pro činnosti vzdělávacích kurzů je 2 831 Kč / měsíc. Kurzy budou probíhat po dobu dvou měsíců.

Mzdové náklady – práce lektora je ohodnocena 200 Kč / hodina. Celkem bude ze strany lektora věnováno kurzům 102 hodin. Práce externího odborníka je ohodnocena 500 Kč / hodina a kurzům věnuje celkem 6 hodin. V případě sociálního poradenství se jedná o jednorázově vyplacenou odměnu za poskytnuté služby.

Spotřební materiál – brožury jsou vyčísleny včetně grafického zpracování (500 Kč) a tisku (85 Kč / ks). Celkový náklad činí 20 ks. Náklad na tisk certifikátů, které budou účastníkům předány po skončení kurzu, jsou stanoveny na 15 Kč / ks a celkový náklad je 20 ks. Zápisky pro poznámky účastníků, celkem 20 ks. Psaní potřeby zahrnují propisky a zvýrazňovače.

Ostatní – položka občerstvení zahrnuje nezbytné náklady především na zajištění pitného režimu po dobu trvání kurzů. Počítáno je 5 Kč / účastník / den.

Celková požadovaná výše dotace je stanovena na 42 000 Kč a oproti všem výše uvedeným nákladům je vyšší z důvodu vytvoření finanční rezervy (neočekávané výdaje – především v oblasti mzdových nákladů, spotřebního materiálu a občerstvení). Všechny náklady budou součástí žádosti o podporu a jsou v souladu s uznatelnými náklady Programu dotací města Uherský Brod na podporu různých oblastí činnosti. Náklady musí být uhrazeny příjemcem v období realizace projektu. Celková požadovaná výše dotace splňuje, jak minimální, tak i maximální výši, o kterou může žadatel v rámci podpory žádat. Vzhledem k tomu, že celková požadovaná částka dotace je vyšší než 20 000 Kč, bude nutné k žádosti přiložit také zpracovaný projekt.

Další zařízení potřebné pro realizaci kurzů, uveďme např. počítač, tiskárna, projektor, flipchart nebo židle jsou součástí prostor, kde se budou kurzy realizovat a není tedy nutné jejich pořízení a finanční vyčíslení.

6.3 Rizika a přínosy projektu

Celkovou úspěšnost projektu ovlivňují rizika, která je potřeba zhodnotit u každého realizovaného projektu. Stejně tak, jak je potřeba věnovat pozornost rizikům, je nutné vyhodnotit přínosy, které daný projekt přinese. Konkrétní rizika a přínosy projektu vzdělávacích kurzů jsou popsány v následujících podkapitolách.

6.3.1 Rizika projektu

Téměř každý projekt čelí určitým rizikům, která se mohou objevit hned na počátku, při plánování projektu nebo před jeho samotnou realizací. Následující tabulka (Tab. 9.) podává přehled o možných rizicích, kterým může projekt vzdělávacích kurzů čelit. Pravděpodobnost výskytu rizika je stanovena pomocí tří kategorií – nízká, střední a vysoká. Součástí je také přehled preventivních opatření k jednotlivým rizikům.

Tab. 9. Rizika projektu vzdělávacích kurzů pro dospělé

Riziko	Pravděpodobnost výskytu rizika	Preventivní opatření
Nedostatek financí	Vysoká	Sledování vhodných výzev a dotačních programů
Zamítnutí žádosti o podporu	Střední	Kvalitně zpracovaný projekt
Nezájem o kurzy / neznalost služby ze strany účastníků	Střední	Spolupráce se sociální pracovníci, motivace potencionálních účastníků
Časová vytiženost prostor pro kurzy	Nízká	Včasná rezervace prostor
Absence externích odborníků	Nízká	Doporučení a zkušenost ze strany lektora

Zdroj: vlastní zpracování

Projekt vzdělávacích kurzů se může potýkat celkem s pěti riziky, jednomu riziku byla stanovena vysoká pravděpodobnost výskytu, dvěma rizikům střední pravděpodobnost výskytu a nízká pravděpodobnost výskytu byla vyhodnocena u dvou rizik. Nedostatek finančních prostředků se jeví jako největší riziko celého projektu, protože pokud nebudou zajištěny dostatečné finanční prostředky, nebude realizace projektu možná. K předcházení tohoto rizika je nutné sledovat aktuálně vyhlášené výzvy a podpory z dotačních programů, prostřednictvím kterých by mohl být projekt realizován. V případě nalezení vhodného dotačního programu, může být podaná žádost zamítnuta. Riziko zamítnutí žádosti o podporu se jeví jako střední a předejít jeho vzniku lze prostřednictvím kvalitně zpracovaného projektu. Nezájem o kurzy (neznalost služby) ze strany potencionálních účastníků je dalším z rizik se střední pravděpodobností výskytu. Tomu lze předejít ve spolupráci se sociální pracovníci, se kterou mají sociálně potřební důvěryhodný vztah, a motivací ze strany sociální pracovníce lze vzbudit o kurzy zájem. K dalším rizikům řadíme časovou vytiženost prostor, kde by se kurzy měly pořádat. Výskyt tohoto rizika je nízký a včasným rezervováním prostor mu lze předejít. Posledním rizikem je absence či nedostatek externích odborníků, kteří se podílejí na realizaci kurzů. Toto riziko je vyhodnoceno jako nízké a vzhledem ke zkuše-

nostem ze strany lektora kurzů a jeho doporučením vhodných odborníků mu lze předcházet.

6.3.2 Přínosy projektu

Při úspěšné realizaci projektu jsou očekávány přínosy, které daný projekt přinese. Mezi hlavní přínosy vzdělávacích kurzů lze uvést tyto:

Motivace k získání dalšího vzdělání

Prostřednictvím kurzů se účastníci budou moci přesvědčit, že jsou schopni něco dokázat, kurzy podpoří jejich vůli něco dokázat a motivují je k získání dalšího vzdělání. Nebo alespoň v nich vzbudí touhu po dalším vzdělání, protože radost z úspěchu, že se nám něco podařilo, je jednou z cest, jak si jít za svým cílem. A jedním z cílů může být předsevzetí být úspěšný a na to být úspěšný, není nikdy pozdě.

Obnovení pracovních návyků

Pravidelným setkáváním si především dlouhodobě nezaměstnaní obnoví pracovní návyky. Jedná se sice pouze o tři hodiny denně, ale zde je především přínosem to, že se účastník každý den dostaví a učiní tak pravidelně po dobu následujících 8 týdnů. Stejně tak, jako záměrně zvolený čas konání kurzů (dva týdny dopoledne, dva týdny odpoledne a naopak) má simulovat práci na směny (ranní, odpolední, popř. noční).

Nalezení práce

Předpokládá se, že nalezení práce bude pro absolventy kurzů snazší a to především proto, že jsou schopni sami sebe prezentovat na trhu práce (umí sepsat svůj životopis, motivační dopis, mají představu o tom, jak probíhá pohovor a umí reagovat na konkrétní situace při pohovoru). Taktéž jsou motivováni k nalezení práce tematickým zaměřením jednotlivých kurzů.

Zlepšení životního standardu absolventů

Zlepšení životního standardu absolventů souvisí především s nalezením práce a tím pádem i zajištěním dostatečných finančních prostředků, které mohou využít k financování lepšího bydlení, finanční podpory dětí v oblasti vzdělání nebo k financování vlastního potenciálního vzdělání. S tím souvisí také nezávislost na rychlých půjčkách a eliminace insolventů a exekucí.

Všestranný a pestrý rozvoj občanů města

Posledním přínosem, který je v souladu s výzvou, prostřednictvím které by se mohl projekt vzdělávacích kurzů realizovat, je všestranný a pestrý rozvoj občanů města Uherský Brod. Absolventi kurzů si rozšíří své znalosti v různých oblastech (český jazyk, finance, trh práce, praktické dovednosti) a smysluplným způsobem využijí svůj čas. V neposlední řadě budou mít větší šanci nalézt si práci.

6.4 Zhodnocení projektu

Projekt byl zaměřen na realizaci vzdělávacích kurzů pro dospělé, prostřednictvím kterých by osoby ze sociálně vyloučené lokality mohly překonat bariéry bránící jim vstup na trh práce. Za hlavní bariéry je považována nízká úroveň vzdělání, ztráta pracovních návyků (především při dlouhodobě nezaměstnanosti), špatná orientace na trhu práce a u některých jedinců možná i neochota si práci najít.

Kurzy jsou poskládané tak, aby si účastníci v průběhu jednotlivých kurzů postupně uvědomili, že bez základní znalosti českého jazyka se neobejdou, stejně tak, jak je důležité osvojení si základních předpokladů pro hospodaření s financemi. Neméně důležitá je také motivace a celkové vnímání potřeby mít práci. Kurzy by měly účastníky nasměrovat správným směrem a podpořit je v nezávislosti na druhých či na státu.

Jedná se o zcela jinou formu služby, prostřednictvím které je usilováno o sociální začlenění osob sociálně vyloučených či ohrožených sociálním vyloučením. V Uherském Brodě doposud taková služba není dostupná a mám za to, že v případě realizace projektu, by vedla k efektivnějšímu začleňování osob, které jsou ohroženy sociálním vyloučením nebo jsou sociálně vyloučené. Projekt cílí na cílovou skupinu lidí především ze sociálně vyloučené lokality, kde se tito lidé potýkají s vysokou nezaměstnaností, nízkou úrovní vzdělání a závislostí na sociálních dávkách. Do projektu budou zapojeni lidé hledající si práci, dlouhodobě aktivně spolupracující se sociální poradkyní a především ti, co vyvíjí snahu něco změnit.

Do budoucna lze uvažovat o zopakování cyklu kurzů za předpokladu zájmu ze stran potenciálních účastníků a zajištěním dostatečných finančních prostředků na realizaci. Pro absolventy by bylo možné pořádání navazujících kurzů, které by byly konkrétně zaměřené na určitou oblast vzdělání, např. kurzy počítačové (pro začátečníky i pokročilé) či jazykové (angličtina, němčina, český jazyk pro cizince). V souvislosti s navazujícími kurzy by byla

potřebná jistá finanční účast posluchačů, což za předpokladu, že mají práci a motivaci do dalšího vzdělávání se, by neměl být problém.

ZÁVĚR

V dnešním moderním světě je téma sociálního vyloučení velmi aktuální. Žijeme v čase, kdy nikdo z nás nemůže říct, že má jistou práci na další spoustu let, že neonemocní a nebude potřebovat pomoc druhých nebo vlivem úrazu nebude do konce života žít s postižením. Stejně tak, jako každý z nás, stárneme a dříve či později budeme čelit problémům, které se se stářím chtě nechtě pojí. Je pravděpodobné, že určitá forma sociálního vyloučení se může týkat každého z nás.

Cílem mé diplomové práce bylo zhodnotit přístupy a navrhnout projekt k řešení sociálního vyloučení ve městě Uherský Brod. Analýze přístupů a následnému projektu k řešení sociálního vyloučení předcházelo vyhledání a studium literárních pramenů a to jak z českých, tak i ze zahraničních zdrojů. Poznatky byly zpracovány v teoretické části práce a vytvořily přehledný podklad pro praktickou část práce.

V praktické části bylo nejprve představeno město Uherský Brod, sociálně-ekonomický charakter jeho obyvatel a přiblížena byla také sociálně vyloučená lokalita. Následně byla provedena analýza dostupných sociálních služeb, ze které vyplynulo, že nabídka těchto služeb je poměrně široká a rozsáhlá, ale některé služby zde úplně chybí, nebo by bylo vhodné, činnost některých služeb rozšířit. Na základě těchto zjištění byla navržena možná řešení, která by vedla k omezení sociálního vyloučení. Následně byl navržen projekt vzdělávacích kurzů pro dospělé, který je praktickým odrazem jednoho z nich a jeho realizace je možná nejen ve městě Uherský Brod, ale také v ostatním městech v České republice. Lze konstatovat, že stanovený cíl práce byl splněn.

SEZNAM POUŽITÉ LITERATURY

1. AGENTURA PRO SOCIÁLNÍ ZAČLEŇOVÁNÍ, © 2019a. Cílové skupiny. In: *Socialni-zaclenovani.cz* [online]. [cit. 2019-02-13]. Dostupné z: <http://www.socialni-zaclenovani.cz/cilove-skupiny>
2. AGENTURA PRO SOCIÁLNÍ ZAČLEŇOVÁNÍ, © 2019b. Oblasti podpory bydlení. In: *Socialni-zaclenovani.cz* [online]. [cit. 2019-03-05]. Dostupné z: <http://www.socialni-zaclenovani.cz/oblasti-podpory-bydleni>
3. ARGO, Společnost dobré vůle, Zlín, z.s., 2019. Výroční zpráva za rok 2017. In: *Argozlin.blog.cz* [online]. [cit. 2019-03-20]. Dostupné z: <http://argozlin.blog.cz/1811/vyrocnizprava-za-rok-2017>
4. BALVÍN, Jaroslav, Łukasz KWADRANS a Małgorzata KOWALCZYK, eds. 2011. *Situation of the Roma Minority in the Czech Republic, Hungary, Poland and Slovakia. vol. 2.* Wrocław: Foundation of Social Integration Prom. ISBN 978-83-62969-01-2
5. BARANCOVÁ, Helena a Ľubica DILONGOVÁ, 2014. *Osoby so zdravotným postihnutím v práve Slovenskej republiky a Českej republiky.* Plzeň: Aleš Čeněk. ISBN 978-80-7380-497-8
6. BARGEL, Miroslav a Pavel MÜHLPACHR, 2010. *Inkluze versus exkluze – dilema sociální patologie.* Brno: Institut mezioborových studií Brno. ISBN 978-80-87182-12-3
7. BITTNEROVÁ, Dana a Mirjam MORAVCOVÁ, eds. 2013. *Etnické komunity: Romové.* Praha: Fakulta humanitních studií Univerzity Karlovy v Praze. ISBN 978-80-87398-45-6
8. BROŽ, Miroslav, Petra KINTLOVÁ a Ladislav TOUŠEK, © 2007. *Kdo drží Černého Petra: sociální vyloučení v Liberci, Plzni a Ústní nad Labem* [online]. Člověk v tísni – společnost při České televizi, o. p. s. [cit. 2019-02-07] ISBN 978-80-86961-27-9. Dostupné z: <http://tadyated.org/wp-content/uploads/2015/01/cp.pdf>
9. CENTRUM PRO RODINU BERUŠKA, © 2017. O Berušce. In: *Beruska-ub.cz* [online]. [cit. 2019-02-25]. Dostupné z: <https://www.beruska-ub.cz/o-nas/>
10. CENTRUM PRO RODINU UHERSKÝ BROD, © 2019. Kdo jsme a co děláme. In: *Uhersky-brod.dcpr.cz* [online]. [cit. 2019-03-10]. Dostupné z: <http://www.uhersky-brod.dcpr.cz/o-nas.html>

11. CENTRUM RODINY A ZDRAVÍ, © 2018. O nás. In: *Cerozd.estranky.cz* [online]. [cit. 2019-02-25]. Dostupné z: <http://www.cerozd.estranky.cz/clanky/o-nas/>
12. ČESKÁ ALZHEIMEROVSKÁ SPOLEČNOST, © 2015. Český klub nedoslýchavých HELP. In: *Alzheimer.cz* [online]. [cit. 2019-03-10]. Dostupné z: <http://www.alzheimer.cz/database-sluzeb/751-cesky-klub-nedoslychavych-help/>
13. ČESKO, 1999. Zákon č. 326/1999 ze dne 30. listopadu 1999 o pobytu cizinců na území České republiky a o změně některých zákonů. In: *Sbírka zákonů České republiky* [online]. Částka 106, s. 7406 – 7447 [cit. 2019-02-12]. Dostupné z: https://aplikace.mvcr.cz/sbirka-zako-nu/SearchResult.aspx?q=326/1999&typeLaw=zakon&what=Cislo_zakona_smlouvy
14. ČESKO, 2001. Zákon č. 273/2001 ze dne 10. července 2001 o právech příslušníků národnostních menšin a o změně některých zákonů. In: *Sbírka zákonů České republiky* [online]. Částka 104, s. 6461 - 6464 [cit. 2019-02-12]. Dostupné z: https://aplikace.mvcr.cz/sbirka-zako-nu/SearchResult.aspx?q=273/2001&typeLaw=zakon&what=Cislo_zakona_smlouvy
15. ČESKO, 2006. Zákon č. 108/2006 ze dne 14. března 2006 o sociálních službách. In: *Sbírka zákonů České republiky* [online]. Částka 37, s. 1257 – 1289 [cit. 2019-02-10]. Dostupné z: https://aplikace.mvcr.cz/sbirka-zako-nu/SearchResult.aspx?q=108/2006&typeLaw=zakon&what=Cislo_zakona_smlouvy
16. ČESKÝ STATISTICKÝ ÚŘAD, 2015. Metodika SLDB 2011. In: *Czso.cz* [online]. 28.5.2018 [cit. 2019-02-06]. Dostupné z: <https://www.czso.cz/csu/czso/metodika-sldb-2011>
17. ČESKÝ STATISTICKÝ ÚŘAD, 2019a. Index stáří. In: *Czso.cz* [online]. 13.5.2009 [cit. 2019-02-02]. Dostupné z: <https://www.czso.cz/csu/xl/030703104>
18. ČESKÝ STATISTICKÝ ÚŘAD, 2019b. Obyvatelstvo podle pohlaví. In: *Veřejná databáze – czso.cz* [online]. [cit. 2019-02-02]. Dostupné z: <https://vdb.czso.cz/vdbvo2/faces/cs/index.jsf?page=vystup-objekt-vyhledava->

- ni&vyhltext=uhersk%C3%BD+brod&bkvt=dWhlcnNrW70gYnJvZA..&katalog=30708&pvo=OTOB112&u=v157__VUZEMI__43__592731
19. DOEL, Mark, 2012. *Social Work: the basics*. London: Routledge, Taylor & Francis Group. ISBN 978-0-415-60398-0
  20. EVROPSKÁ KOMISE, 2010. Evropa 2020: Strategie pro inteligentní a udržitelný růst podporující začlenění. In: *EUR-Lex: Přístup k právu Evropské unie* [online]. [cit. 2019-02-13]. Dostupné z: <https://eur-lex.europa.eu/legal-content/CS/TXT/PDF/?uri=CELEX:52010DC2020&qid=1550066278414&from=CS>
  21. EVROPSKÁ UNIE, 2019. OP Zaměstnanost 2014 – 2020. In: *Esfcz.cz* [online]. [cit. 2019-03-19]. Dostupné z: <https://www.esfcz.cz/programy/op-zamestnanost>
  22. FÓNADOVÁ, Laura, 2014. *Nenechali se vyloučit: sociální vzestupy Romů v české společnosti*. Brno: Masarykova univerzita. ISBN 978-80-210-6574-1
  23. GABAL, Ivan, 2006. Analýza sociálně vyloučených romských lokalit a absorpční kapacity subjektů působících v této oblasti. In: *Gac.cz* [online]. Praha srpen 2006 [cit. 2019-02-19]. Dostupné z: https://www.gac.cz/userfiles/File/nase_prace_vystupy/GAC_MAPA_analyza_SVL_a_AK_CJ.pdf
  24. GABAL, Ivan, 2015. Analýza sociálně vyloučených lokalit v ČR. In: *Gac.cz* [online]. Praha květen 2015 [cit. 2019-02-08]. Dostupné z: https://www.gac.cz/userfiles/File/nase_prace_vystupy/Analyza_socialne_vyloucenych_lokalit_GAC.pdf
  25. GOOGLE, © 2019. Mapová data. In: *Google.com* [online]. [cit. 2019-02-07]. Dostupné z: <https://www.google.com/maps/place/Uhersk%C3%BD+Brod/@49.0288135,17.5931107,12z/data=!4m5!3m4!1s0x4713691248f04eb5:0x88c233b07e63c72e!8m2!3d49.0302725!4d17.6498377>
  26. HAŠKOVCOVÁ, Helena, 2010. *Fenomén stáří*. 2. vydání. Praha: Havlíček Brain Team. ISBN 978-80-87109-19-9
  27. HAŠKOVCOVÁ, Helena, 2012. *Sociální gerontologie aneb Senioři mezi námi*. Praha: Galén. ISBN 978-80-7262-900-8
  28. HIRT, Tomáš a Marek JAKOUBEK, eds. 2006. „Romové“ v osidlech sociálního vyloučení. Plzeň: Vydavatelství a nakladatelství Aleš Čeněk. ISBN 80-86898-76-8

29. CHARITA UHERSKÝ BROD, © 2019a. Charita Uherský Brod. In: *Uhbrod.charita.cz* [online]. [cit. 2019-02-14]. Dostupné z: <https://www.uhbrod.charita.cz/o-nas/>
30. CHARITA UHERSKÝ BROD, © 2019b. Výroční zprávy. In: *Uhbrod.charita.cz* [online]. [cit. 2019-03-07]. Dostupné z: <https://www.uhbrod.charita.cz/o-nas/vyrocnizpravy/>
31. CHARITA UHERSKÝ BROD, © 2019c. Projekty. In: *Uhbrod.charita.cz* [online]. [cit. 2019-03-12]. Dostupné z: <https://www.uhbrod.charita.cz/projekty-eu/>
32. CHARITA UHERSKÝ BROD, 2019. Azylový dům pro matky s dětmi v tísní – e-mailová korespondence. In: *radka.roubalikova@uhbrod.charita.cz*. [online]. [cit. 2019-03-01]
33. CHARITA UHERSKÝ BROD, 2019. Noclehárna – e-mailová korespondence. In: *pavel.janca@uhbrod.charita.cz*. [online]. [cit. 2019-02-15]
34. CHARITA UHERSKÝ BROD, 2019. Víceúčelové komunitní centrum – e-mailová korespondence. In: *petr.houst@uhbrod.charita.cz*. [online]. [cit. 2019-03-19]
35. KÁBELOVÁ, Andrea, 2011. Charitativní organizace registrované v ČR. In: *Czech.cz* [online]. 26.4.2011 [cit. 2019-02-13]. Dostupné z: <http://www.czech.cz/cz/Zivot-a-prace/Jak-to-v-CR-funguje/Pravo/Charitativni-organizace-registrovane-v-CR>
36. KLIMENT, Pavel a Vít DOČEKAL, 2016. *Pohled na bezdomovství v České republice*. Olomouc: Univerzita Palackého v Olomouci. ISBN 978-80-244-5007-0
37. KOLDINSKÁ, Kristina, Harald Christian SCHEU a Martin ŠTEFKO, eds. 2016. *Sociální integrace cizinců*. Praha: Auditorium. ISBN 978-80-87284-60-5
38. KREBS, Vojtěch a Jaroslava DURDISOVÁ, eds. 2010. *Sociální politika*. 5. přeprac. a aktualiz. vyd. Praha: Wolters Kluwer Česká republika. ISBN 978-80-7357-585-4
39. LUISA CENTRUM, 2018. Středisko pro komplexní péči o rodinu, školu a duševní zdraví. In: *Luisa.gtxweb.cz* [online]. [cit. 2019-02-18]. Dostupné z: <http://www.luisa.gtxweb.cz/test/>
40. LUX, Martin a Tomáš KOSTELECKÝ, eds. 2011. *Bytová politika: teorie a inovace v praxi*. Praha: Sociologické nakladatelství. ISBN 978-80-7419-068-1
41. MAHDALÍČKOVÁ, Jana, 2014. *Víme o drogách všechno?* Praha: Wolters Kluwer. ISBN 978-80-7478-589-4

42. MATOUŠEK, Oldřich a Andrea MATOUŠKOVÁ, 2011. *Mládež a delikvence: možné příčiny, struktura, programy prevence kriminality mládeže*. 3. přeprac. a aktualiz. vyd. Praha: Portál. ISBN: 978-80-7367-825-8
43. MAREŠ, Petr, 1999. *Sociologie nerovnosti a chudoby*. Praha: Sociologické nakladatelství. ISBN 80-85850-61-3
44. MĚSTO UHERSKÝ BROD, © 2003-2019. Historické milníky města v letech. In: *Ub.cz* [online]. [cit. 2019-02-06]. Dostupné z: <https://www.ub.cz/aplikace/historie>
45. MĚSTO UHERSKÝ BROD, © 2003-2019a. Historie města. In: *Ub.cz* [online]. [cit. 2019-02-06]. Dostupné z: <https://www.ub.cz/info/historie-mesta?&expandMenu=16>, <https://www.czub.cz/cz/historie.html/>
46. MĚSTO UHERSKÝ BROD, © 2003-2019b. Design manuál, loga města Uherský Brod. In: *Ub.cz* [online]. [cit. 2019-02-06]. Dostupné z: <https://www.ub.cz/info/Design-manual?&expandMenu=16>
47. MĚSTO UHERSKÝ BROD, © 2003-2019c. Komunitní plán rozvoje sociálních služeb v Uherském Brodě. In: *Ub.cz* [online]. [cit. 2019-03-23]. Dostupné z: <https://www.ub.cz/public/docs/strategicke-dokumenty/komunitni-plan-mesta-UB-2017.pdf>
48. MĚSTO UHERSKÝ BROD, © 2003-2019d. Výzva k podání žádostí o dotace na podporu různých oblastí činnosti – 1. pololetí 2019. In: *Ub.cz* [online]. [cit. 2019-03-19]. Dostupné z: <https://www.ub.cz/dotace/dokumenty/Vyzva-k-podani-zadosti-o-dotace-na-podporu-ruznych-oblasti-cinnosti-1-pololeti-2019>
49. MĚSTSKÝ ÚŘAD UHERSKÝ BROD, 2019. Odbor majetkoprávní – e-mailová korespondence. In: *eva.chludova@ub.cz*. [online]. [cit. 2019-02-27]
50. MINISTERSTVO PRÁCE A SOCIÁLNÍCH VĚCÍ, 2018a. Ministerstvo práce a sociálních věcí. In: *O MPVS* [online]. [cit. 2019-02-13]. Dostupné z: <https://www.mpsv.cz/cs/65>
51. MINISTERSTVO PRÁCE A SOCIÁLNÍCH VĚCÍ, 2018b. Sociální práce a sociální služby. In: *Strategické a koncepční materiály* [online]. [cit. 2019-02-13]. Dostupné z: <https://www.mpsv.cz/cs/33885>
52. MINISTERSTVO VNITRA ČR, 2017. Postup při realizaci aktualizované Koncepce integrace cizinců – Ve vzájemném respektu v roce 2018. In: *Základní dokumenty k integrační politice* [online]. [cit. 2019-02-12]. Dostupné z:

- <https://www.mvcr.cz/migrace/clanek/zakladni-dokumenty-k-integracni-politice-ke-stazeni.aspx>
53. MOZAIKA, 2017. Mozaika Uherský Brod zapsaný spolek. In: *Mozaikaub.cz* [online]. [cit. 2019-03-10]. Dostupné z:
<http://www.mozaikaub.cz/?str=index.php&hid=1&idmh=1>
54. NEČAS, Ctibor a Marta MIKLUŠÁKOVÁ, [b.r.]. První zmínky o Romech. In: *Český rozhlas* [online]. [cit. 2019-02-10]. Dostupné z:
https://www.rozhlas.cz/romove/historie/_zprava/1728722
55. NEČAS, Ctibor a Marta MIKLUŠÁKOVÁ, [b.r.]. Romové za vlády Marie Terezie a Josefa II. In: *Český rozhlas* [online]. [cit. 2019-02-10]. Dostupné z:
https://www.rozhlas.cz/romove/historie/_zprava/1728723
56. OSOBNÍ KONZULTACE s vedoucí odboru sociálního v Uherském Brodě Mgr. Lenkou Šupkovou
57. OSOBNÍ KONZULTACE se sociální poradkyní z odboru sociálního v Uherském Brodě Bc. Jitkou Hasíkovou
58. PAMÁTKY A HISTORIE, 2008. Uherský Brod. In: *Slovácko: úplný průvodce regionem* [online]. [cit. 2019-02-06]. Dostupné z:
[z://www.slovacko.cz/lokalita/421/cms/11954/](http://www.slovacko.cz/lokalita/421/cms/11954/)
59. PETRÁŠ, René, Helena PETRŮV a Harald Christian SCHEU, eds. 2009. *Menšiny a právo v České republice*. Praha: Auditorium. ISBN 978-80-87284-00-1
60. POLÁKOVÁ, Olga, 2006. *Bydlení a bytová politika*. Praha: Ekopress. ISBN 80-86929-03-5
61. ROĚKOVÁ, Henrieta, 2017. *Sociálnopatologické javy*. Plzeň: Aleš Čeněk. ISBN 978-80-7380-662-0
62. RYŠAVÝ, Zdeněk, 2017. Uplynulo 90 let od vydání zákona o „potulných cikánech“ z roku 1927. In: *Romea.cz* [online]. 13.7.2017 [cit. 2019-02-10]. Dostupné z:
<http://www.romea.cz/cz/zpravodajstvi/domaci/uplynulo-90-let-od-vydani-zakona-o-potulnych-cikanech-z-roku-1927-zavedl-cikanske-legitimace-s-otisky-prstu>
63. SAK, Petr a Karolína KOLESÁROVÁ, 2012. *Sociologie stáří a seniorů*. Praha: Grada. ISBN 978-80-247-3850-5

64. SDRUŽENÍ ROVNÝCH ŠANCÍ, 2019. Sdružení rovných šancí, z.s. Uherský Brod. In: *Rovnesance-ub.cz* [online]. [cit. 2019-02-25]. Dostupné z: <http://www.rovnesance-ub.cz/node/6>
65. SIROVÁTKA, Tomáš, 2006. *Rodina, zaměstnání a sociální politika*. Brno: Fakulta sociálních studií Masarykovy univerzity v Brně. ISBN 80-7326-104-9
66. SOCIÁLNÍ SLUŽBY UHERSKÉ HRADIŠTĚ, © 2015. DZP Uherský Brod – O domově. In: *Ssluh.cz* [online]. [cit. 2019-03-08]. Dostupné z: <http://www.ssluh.cz/dzp/dzp-uhersky-brod/o-domove.html>
67. SOCIÁLNÍ SLUŽBY UHERSKÝ BROD, © 2006-2019. Sociální služby Uherský Brod. In: *Ssub.cz* [online]. [cit. 2019-02-18]. Dostupné z: <http://www.ssub.cz/o-nas>
68. SOCIÁLNÍ SLUŽBY UHERSKÝ BROD, 2019. Ředitelství sociálních služeb – e-mailová korespondence. In: *marie.vaskovicova@ssub.cz* [online]. [cit. 2019-02-26]
69. ŠVEC, Jakub, 2010. Příručka pro sociální integraci. In: *Socialni-zaclenovani.cz* [online]. Praha: Úřad vlády ČR, odbor pro sociální začleňování v romských lokalitách [cit. 2019-02-07]. Dostupné z: http://www.socialni-zaclenovani.cz/dokumenty/o-agenture/doc_download/16-piruka-pro-socialni-integraci
70. ÚŘAD PRÁCE ČR, 2018. Poskytování příspěvků na nástroje aktivní politiky zaměstnanosti (APZ) ve Zlínském kraji v roce 2018. In: *Portal.mpsv.cz* [online]. [cit. 2019-03-05]. Dostupné z: https://portal.mpsv.cz/upcr/kp/zlk/aktivni_politika_zamestnanosti
71. VEŘEJNÝ OCHRÁNCE PRÁV, 2019. Veřejný ochránce práv. In: *Ochrance.cz* [online]. [cit. 2019-02-13]. Dostupné z: <https://www.ochrance.cz/>
72. VLÁDA ČR, © 2009-2019a. Národní cíle ČR v rámci Strategie Evropa 2020. In: *Strategie Evropa 2020 a ČR* [online]. [cit. 2019-02-13]. Dostupné z: <https://www.vlada.cz/cz/evropske-zalezitosti/evropske-politiky/strategie-evropa-2020/cr/eu-2020-a-cr-78696/>
73. VLÁDA ČR, © 2009-2019b. Poradní, pracovní a jiné orgány. In: *Vláda ČR* [online]. [cit. 2019-02-13]. Dostupné z: <https://www.vlada.cz/cz/pracovni-a-poradni-organy-vlady/#urad>
74. VLÁDA ČR, 2015. Strategie romské integrace do roku 2020. In: *Záležitosti romské komunity* [online]. [cit. 2019-02-13]. Dostupné z: <https://www.vlada.cz/assets/ppov/zalezitosti-romske-komunity/Strategie-romske-integrace-do-roku-2020.pdf>

75. VLÁDA ČR, 2018. Zpráva o stavu romské menšiny v České republice za rok 2017. In: *Záležitosti romské komunity* [online]. [cit. 2019-02-14]. Dostupné z: <https://www.vlada.cz/assets/ppov/zalezitosti-romske-komunity/dokumenty/Zprava-o-stavu-romske-mensiny-2017.pdf>
76. ZLÍNSKÝ KRAJ, 2018. Zpráva o stavu romské menšiny v kraji za rok 2017. In: *Kr-zlinsky.cz* [online]. [cit. 2019-02-14]. Dostupné z: <https://www.kr-zlinsky.cz/.../zprava-o-stavu-romske-mensiny-v-kraji-za-rok-2017.pdf>

SEZNAM POUŽITÝCH SYMBOLŮ A ZKRATEK

AD	Azylový dům
ČR	Česká republika
ČSÚ	Český statistický úřad
DPS	Domov s pečovatelskou službou
DS	Denní stacionář
DZP	Domov pro osoby se zdravotním postižením
DZR	Domov se zvláštním režimem
ESF	Evropský sociální fond
EU	Evropská unie
IROP	Integrovaný regionální operační program
KK	Kuchyňský kout
MPSV	Ministerstvo práce a sociálních věcí
NZDM	Nízkoprahové zařízení pro děti a mládež
OPZ	Operační program Zaměstnanost
ORP	Obec s rozšířenou působností
OSVČ	Osoba samostatně výdělečně činná
PS	Pečovatelská služba
ÚP	Úřad práce

SEZNAM OBRÁZKŮ

<i>Obr. 1. Past sociálního vyloučení .....</i>	14
<i>Obr. 2. Problémy sociálně vyloučených jedinců.....</i>	23
<i>Obr. 3. Mapa Uherský Brod .....</i>	38
<i>Obr. 4. Logo města Uherský Brod .....</i>	39
<i>Obr. 5. Znak města Uherský Brod.....</i>	39
<i>Obr. 6. Vývoj nezaměstnanosti.....</i>	42
<i>Obr. 7. Bytový dům Větrná 2060.....</i>	44
<i>Obr. 8. Nepořádek kolem bytového domu na Větrné .....</i>	45

SEZNAM TABULEK

<i>Tab. 1. Vybrané charakteristiky obyvatel města Uherský Brod.....</i>	40
<i>Tab. 2. Stárnutí obyvatel.....</i>	41
<i>Tab. 3. Vývoj nezaměstnanosti v letech 2014 – 2018.....</i>	41
<i>Tab. 4. Přehled klientů Sociálních služeb Uherský Brod v letech 2017 a 2018 .....</i>	49
<i>Tab. 5. Přehled klientů Charity Uherský Brod v letech 2016 a 2017 .....</i>	53
<i>Tab. 6. Zařízení sociálních služeb, dostupnost a počet zařízení .....</i>	57
<i>Tab. 7. Grafické znázornění časového harmonogramu vzdělávacích kurzů .....</i>	68
<i>Tab. 8. Přehled nákladů projektu vzdělávacích kurzů pro dospělé .....</i>	70
<i>Tab. 9. Rizika projektu vzdělávacích kurzů pro dospělé .....</i>	72